

המזכיר

עתו שבועי

לכל עניני ההיום, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים

..... יוצא לאור בכל ערב שבת.

מחיר החתימה:

באוסטריה-אונגריה:	
לשנה	6 כתרין
לחצי שנה	3
לרבע	1.50

באשכנז:

לשנה	7 כתרין
ביתר הארצות:	
לשנה 8 כתרין	— 8.50 פראנק.

הארסה לבית המערכת ולאדמיניסטרציה:
„Hamicpe“
ul. Św. Sebastyana 32, Kraków.

מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים

לפי גרל השמח.

ברכת מו"ט חצי הכתר. בראש הגליון שני כתרין.

גליון בודר 12 הקר.

מכתבים בלתי הפשיים לא יתקבלו. כ"י, שלא נדפס, לא יושב לבעליו. המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא רק שם מקומו החדש, כי גם שם מקומו הקודם.

מחיר שנוי אדרסה חצי הכתר.

Kraków, 24 Marca 1905.

גליון יב

הראשון, י"ז אדר שני תרס"ה.

בשכיל זה בבדיקותיהם בעמוד יהודי לפניכם, כי כל יהודי השור בעיני הפקידים, כי הוא רוצה להשתמש וכי התענה ימים רבים ויעש תחבולות שונות להשתחרר. לכן כל בתור יהודי, אשר עינים בראשו, לא ינסה שום תחבולה ולא יראה כל מאון לעבד בצבא. ובכל זאת, אם בחור אחד פה ושם משתמש בתחבולות או אם אפילו יהודים ארתודקסים רבים באונגריה השתחררו בערמה ובזיופים, אין להתפלא כלל. יהודי נאמן לדתו רגיל למסור נפשו על הקיה. וממשלה המעבירה את היהודים על דתם שלא בחוק או אפילו על פי חקים קבועים, עליה לדעת, כי יהודי הנאמן לדתו לא יוכל לשמור פקודיה. אוחב הוא היהודי את הקיסר, נאמן הוא לארץ מולדתו וסוכן הוא בכל עת להשליך נפשו מנגד בשכיל הממלכה ובשכיל החקים הישרים הקבועים בה, אבל את אלקיו אוחב היהודי הנאמן יותר ומצות התורה קודמות לו למצות מושל הארץ והקיו.

ואהרי כל אלה אין להטיל עוד את כל האשמה על הממשלה ועל הנהגת הצבא. יותר מהן אשמים ראשי קהלותינו ורבנינו. ברור הוא, שאלמלי השתדלו ראשינו ורבנינו בלי הרף לפני הממשלה, שלא תעביר את היהודים אשר בצבא על דתם, בלי כל ספק היתה הממשלה מטה און קשבת לדרישתם, כי לא כממשלת רוסיה ממשלתנו. וכיהוד היתה שעת הכשר לזה כאשר נכבשה בוסניא על ידי צבאות הקיסר ועל פי השתדלות כהני דת האיסלאם הנהיגה הנהגת הצבא בתי בשול מיוחדים לאנשי הצבא מבעלי דת מהמד,

ורב? הן לולא הצבא המגויף על כה הממשלה והעומד תמיד נכון לעזור את השומרים בשמירת הסדרים והחקים, היו חיי היהודים והונם כרוסיה, ברומניא, בגליציה וגם באוסטריה המערבית הפקר כעוף השמים ובתי המשפט לא היו עוצרים כה להגן בעדנו. אבל אם מברחים היהודים לאכל טרפות בצבא, להלל שבתות וללבוש שעמנו, אין כל פלא אם בני היהודים, ההרדים אל דתם והנכונים למסור נפשם עליה כאבותיהם בימי קדם, אינם הולכים אל עבודת הצבא כמו אל מהול. אין כל פלא כי יהודים ארתודקסים באונגריה השתחררו מן הצבא כמה שנים במרמה ובתחבולות און. הלילה לנו להצדיק את מעשי הרמאים. יהודים כאלה עוכרי ישראל הם. על יהודים להשמר מכל דבר רע, מכל דבר אסור ע"פ הקי הממלכה ומכל מרמה ועבירה על חקי הארץ יותר מעמים אחרים, כי איש מעם אחר, העובר על חוק, הוא לבדו ישא בעונו ובן ישראל, הנתפש בעון — כל אחיו היהודים ערבים בעדו ועל כל העם יצא הקצף. הלילה לאיש יהודי להשתמש מעבודת הצבא, פקוה נפש יש בזה, הלא כל בן דעת כעמנו יודע, כי על עון איש אחד יסבול כל העם, וכיהוד הן לא יועילו בהורינו מאומה בהסר-החפץ לעבודת הצבא. הסטטיסטיקה מוכיחה, כי מספר היהודים בצבאות רוסיה ואוסטריה, למרות הסר-החפץ לעבד בצבא, רב הרבה יותר מכפי ערך מספרם הכללי בין העמים. מאון היהודים לעבד בצבא וערמת בני-עולה, כאלה שבמזרח אונגריה, לא רק שלא ימעיטו את מספר היהודים בצבא, כי-אם עוד ירבו מספרם, כי הקומיסיות מחמירות מאד

לעת תרומת הצבא.

כלל ייטן הוא, לא רק פרצה קודאה לנגב, כי-אם גם סגירת כל צרכי האדם תחת מסגר עד שיהיו אלה שבועים ומתענגים במותרות ואלה רעבים חסרי לחם יבש. לא רק נער מפונק ומתהולל בהרות נפרזה יצא לתרבות רעה, כי-אם גם נער, שיהשבו ממנו את כל, שיטילו עליו אימה יתרה ויאסרו את ידיו וישמרו את כל צעדיו ויעשוהו כזה אמלל ונואש ומר-נפש. לא רק בארץ ציה הסרת כל סדרי ממשלה ומשמרי ישוב, כמו באפריקה התיכונה ואיי דים השקט, יתרכו הרוצחים ועושי כל תועבה, כי גם במדינה, שמושליה ירדו בעם הארץ בפרך, כהמה שפוכה וכרב חקים מעיקים, עד שהיי יושבי הארץ עליהם למשא.

אף הגרועים והכוזבים בכל צורנינו, לא יעיוז לשום על היהודים באוסטריה אשם, כי אינם נאמנים לקיסר ולממלכתו ובכל זאת אם יאמרו עלינו, כי בהורינו אינם מראים חפץ עצום ביותר לעבודת הצבא, לא נבחה, כי אמנם כן, הטאנו, אבל לא בודון, כי-אם באונס. והאינס הזה לא מצדנו הוא, כי-אם מצד הנהגת הצבא עצמה. הלא ע"פ החוק אין להעביר באוסטריה שום יהודי על דתו, אפילו לצרכי הממלכה. ע"פ החוק אין להאכיל יהודים מאכלות אסורים ואין לכופם להלל שבתות אף בצבא. אלמלי שמרה הנהגת הצבא את החוק גם בזה, בנוגע ליהודים, היו בהורינו הולכים בחפץ לב ובשמהה רבה לעבוד את הקיסר ואת ממלכתו. כי מי כיהודים יודעים את הצרך, שיש בצבא חזק

גלב וריש-דוכנא.

(זכרונות מימי נעורי.)

א.

בערב פסח היתה תמיד העיר הדרך בגליציה מאז הבקר עד הערב ככורת של דבורים. אנשים נשים ומת, איש איש לפי כחו ויכלתו, היה נוטל חלק בעבודת היום והלכתו. והעבודה, הקשה ביותר על בני הבית או שאינה לפי כבודם, המסר לריש-דוכנא, הוא העוור למלמד, המורה את ילדי הבית תורה. לעוזרי המלמדים אין ככל השנה יום מר ונמנהר ביום עברות הזה. בעלות השחר עליהם לבקר את תלמידיהם, להעירם, ללכשם, לרחצם, ל"האמירם ברכה" ולסרקם בשעת האמירה, למען יוכלו לאכול את ארוחת החמץ האחרונה בעוד מועד. כאשר כלו את העבודה הזאת יתחילו לסובב שנית בבתי בעלי הבתים, לאסוף את כפות העץ החבושות וצורות מאתמול ביהוד עם נוצות. בהגיע שעה 9 יתחלך נער מבריו בהוצות ופעמון-פה חלוד בידו והוא רץ, מצלצל בקול צרוד וקורא ממלוא גרונו בנגון מיוחד; לכו שרפו את החמץ! לקול האות הזה הראשון יראו רישי דוכנא מכל עברים נושאים שקי חמץ בידיהם וירוצו לבית המרחץ. שק מלא חבילות חמץ נושא כל בלפר לבית המרחץ,

פיריטון.

ביגוני.

בְּדָד בְּחֶדְרֵי הַגֵּי וּמְשַׁעֲמָם,
רַעֲיוֹנֵי שְׂרָנִים, שׁוֹקְעִים, דוֹעֵקִים,
לְעֵבֶר הַמָּה סוֹפְרִים בְּחֻמָּם;
לְיַדֵּי דוֹת וּלְקַסְמָהּ הֵם בְּכִים.
מֵלֵא אֲנִי הַשְׁתַּפְּכוֹת, גַּעְעִים
אֶל הָעֵבֶר, הָעֵבֶר הַמֵּת.
קְדוּשִׁים לִי זְכָרֹת שֶׁשֶׁשִׁים
וְאֶשְׁנָא הַהֵן, נְלֵאִיתִי שְׂאֵת.
שֵׁנָא אֲנִי הַנְּמוֹם וְהַחַיִּים,
אֵיּוֹמִים לִי הַמָּה, מֵאֵד נוֹרָאִים,
מִרְאִים לִי הַמָּה בַת-צְחֹק הַיּוֹם,
וּמְחַר צְחֹק-שְׁטֵן, לַעֲנֵן פְּרָאִים.

ששם יעשה הבלן לתכלית זאת מרורה מיוחדת ועליה תכעדנה כל מאות הכפות והנוצות ולכל בלפר ובלפר יש כה-הרשאה מכמה בע"ב, לומר בשכילם „בל חמירא“ עם היהודי ולהרהר בתשובה ההתיהם ולכון את הכנות האמורות בסדר.

אחרי תום העבודה הזאת יעבור הנער המכרוז שנית בכל העיר, יקשקש בפעמונו ויקרא בקול רם: לכו הגעילו את הכלים! לקול הקריאה הזאת יתפשטו שנית כל הכלפרים, לאסוף כל בלי המאכל בבתי אדוניהם, את כל הכלים יקשרו יחד בלולאות חוט ארוך ויעשושם מחרות אהת ולוה דרוש בשרון והריצות-יד לא מעטה, כי צריך לעשות רוה בין הרבקים, ראשו של סכין זה בצד קצה ידו של מולג זה (מטעם הציצה). כה יאסוף בלפר אחד בהפניו מהרוות כלים מבעלי בתים אחדים כיהוד. גם את כל הכבודה הזאת ישא לבית-המרחץ. שם עומד נכון מהבקר דוד גדול, אשר ירתחו מימיו כל היום ובדוד הזה יביאו בלי כל בני העיר ומהרו.

בבית כל אחד מבעלי-הבתים יעבנו את הכלפר לשעה, לעשות הרוסה, להביא יין לארבע כסות, לגרד הרדל ל"בורך", לנקות את נעלי הילדים תלמידיו ודרך אנב גם את נעלי אבותיהם ויותר בניהם הגדולים. ומובן מאליו, כי יען אי-אפשר לבלפר לשרת את כל

ממלכת רומא. עתה תפרד ממנו גם צרפת, ואוסטריא תקרע בקרוב או לאחר זמן מה לשתי ממלכות קטנות ולקתולות יאבד כל משגב עיו.

המרידה ברוסיה. התקוממות האכרים הולכת ומתפשטת, אבל כלי סער, כאשר ירכו על שר עבודתם ישוכו למנוחה. בווי בורג בפנילנד ירה צעיר אחד על נציב רוסיה מיאסאינדוב ויפצעוהו על קחתי צעירים לצבא ביד חזקה, כי על פי החוק אין לצאר לקחת מהם צבא אל מחוץ לארצם. כלודו ירו אנשים על שר הפוליציא. במוסקא נמצא אוצר כומבות נסתר, כמאה איש נאסרו.

המהומות בטורקיה. חכלי מורדים כולגרים התגלו כמדינת מקרון, הנכונים להלחם בחיל השלטון ולקרוע את המדינה ממלכותו ולספחה לכולגריא. חכלים אחדים הכו מאת צבא הטורקים, אבל אחרים כאו התחיהם. יש מנבאים, כי מרידה כללית תתעורר שם לאחר שכועות אחדים. נגד חכלי הכולגרים קמו גדודים יונים וסרבים, המקנאים ככולגרים, הרוצים להגדיל גכולם. הגדודים האלה יעזרו את השלטון להכות את הכולגרים.

איטליא באפריקה. מה שלא יכרו אנגליא ואיטליא יחדו לכבוש במלחמה, ככשה איטליא עצמה כמשא ומתן שקט בשלום. לאיטליא יש כנורע מדינה כמזרח אפריקה על שפת הים האדום כמזרח לאכסיניא. משם כקשה איטליא לשפוך כמשלתה על אכסיניא כמערב ועל שבטי הכושים כדרום. מלך אכסיניא יצא נגדה כחיל ככד וישחרר את ארצו לעולם מתחת סכלות האירופאים ואיטליא שכה אל מדינתה כחרפה. ושבטי הדרום נלחמו כל הימים כחיל איטליא וכחיל אנגליא (לאנגליא יש מושבה כערכ הדרומית על שפת הים האדום קרובה לשבטים ההם), גם שמו עליהם מלך, המתימר גם בשם נביא ויצליחו נגד האירופאים. עתה הצליחה כמשלת איטליא ביד צירה פעסטאלאצא, לכרות ברית שלום עם המלך ההוא לטובתה. המלך מסר את עצמו ואת כל ארצו ליד איטליא והוא ימשל על הארץ תחת יד מלך איטליא. המסחר בארצו יהיה חפשי. המסחר בעבדים, שהיה נהוג שם, אסור מעתה וכן גם המסחר ככלי-נשק. ככרית הזאת ירשה איטליא ארץ גדולה ורחבה כחצי האי סימאלי וגם לאנגליא תהיה מנוחה, ככוד איטליא כאפריקה שכ לאיהנו ותהי כזה לאחת הממלכות בעלות מושכות גדולות. **המלחמה.** היפנים מוסיפים לדרוף אחרי שארית מחנה רוסיה ויכבשו את העיר טיעלין, אשר אצל מסלת הברזל המוליכה לחרביין. שם, בקיעלין, קוו הרוסים להתבצר, כי המקום מוכשר ע"פ הטבע, להיות משגב ומעוז. היפנים כבשו את העיר על נקדה והרוסים לחרביין. חיל רוסיה, שאבד מתחלת המלחמה האחרונה

הראה זה עתה כמשך המשא ומתן עם האינגרים, כי לא חזר ולא יחזר מדעתו זו והוא נכון איפא גם להלחם באונגריא בעזרת צבא אוסטריא ולהכניעם כעל כרחם. מלחמה איפא נגד פנינו, מלחמה קשה, אם לא ישנהה מצב הדבר פתאם, שיכא הכסוך ליד פשר רצוי לשני הצדדים. וכעצם היום הזה, שהפסקו האונגרים את כל הדין והדברים עם הקיסר, התקבלה כפרלמנט האוסטריא הצעת דרשאטא פה אחד, לדרוש מאת המושל, להפריד כליל את אונגריא מאוסטריא, אם לא יתרצו האונגרים להסכים לאחדות סוציאלית. וזוהי הנקודה המתה ככל דבר הסכוך. כי הלא ככר הכתיח הקיסר לראשי המאדיארים, כי יפריד את אונגריא מאוסטריא פרוד סוציאלי גמור כטרם הסכימו לזה גויי אוסטריא ועתה גלו כל גויי אוסטריא את דעתם פה אחד כפרלמנט הוויני, כי לא יסכימו לזה; אם תפרד אונגריא, תפרד לגמרי, המה טוענים, אם נפסיד את טובת ההנאה האחת, שיש לנו כממלכה הכפולה המחוכרת, לשלוח את סחורותינו לאונגריא כלי מכס, אין לנו חפץ כממלכה אדירה ולא נשלם את הוצאות הצבא העצום כעד אונגריא, כי לצבא הכללי משלמת אוסטריא שני שלישים ואונגריא רק שלישי אחד. כן החליט הפרלמנט האוסטריא פה אחד. ועתה אף אם יתפשר הקיסר עם אונגריא והשלום יושב שם על מכונו ויכונן מניסטריום מתוך הרוב, אז יהחיל כסוך חדש בין הקיסר וכין הפרלמנט האוסטריא, כי גם האוסטריאים לא יותרו על דעתם. ככל אופן עוד רחוק קץ הריב כאונגריא ומי יודע אם ישוב עוד שלום גמור כחיי הקיסר הישיש, באופן שיניח מעצבו ומרגזו.

מלחמת צרפת בכנסיה הקתולית. מה שהתחיל וואלדעק-רוסאווימישך קאמב, ונגמורעתי הראשה מניסטריום החדש רוביה: המלחמה כקתולות ושחרור ארץ צרפת מיד האפיפיור. ככר הוסרו כל הצלמים כמתי המשפט, נורשו הנזירים הקתולים והנזירות מן הארץ וכבושם החרם, הפקידים הדכקים בדת הקתולית גורשו מעבודת המושלת ומן דצבא, ציר צרפת כחצר האפיפיור הושב צרפתה ועתה התחילה בצרפת העבודה האחרונה והקשה ככלם: להפריד לגמרי את עניני הכנסיה מעניני הממשלה, כדכר שאין למדינה חפץ בנ המלחמה כפרלמנט קשה, הקלייריקלים מנסים להפר את העצה היעוצה ולהפריע את הפרלמנט מעבודתו, אבל לא יועיל עוד. הכנסיה הקתולית הכנע כזה מאד. אחרי שנפרדו מעל הכנסיה העמים הגדולים והעצומים כימי הרפורמציון וקרן ארץ ספרד הקתולית נגדעה ותהי לממלכה שפלה, לא נשאר לקתולים רק שתי ממלכות אדירות, צרפת ואוסטריא, להשען עליהן, כי איטליא הקתולית הלא פשעה כאפיפיור, כקחתה מידו את

עליו ואינם קוראים לרופא אחר, ימותו דק אלה, שכבר נגזר עליהם מן השמים למות. כה האמינו כל בני דלת העם כגדולתי וכחכמתו, עד כי כהיות כעיר בחירות לועד מועצת העדה, כחרו כו כעלי-המלאכה והסוחרים הקטנים. ויהי אימשע רופא מאז והלאה יושב כסוד מועצת-העיר ויהחל להיות חשוב בעיני עצמו ורוח "נגיד" פעמהו.

הנהו נצב עוד עתה כמו חי נגד עיני איש חזק ואמיץ, כעל כתפים רחבות, זקנו מגודל, שערות ראשו ארוכות ונפולות ממול ערפו, כדרך הצירים או המורים כבתי מדרש גבוהים. הפאות, אם גם לא העביר עליהן מספרים השכיל לקפלן לרחכין ויעש להן צורה חטף-פתח, עד כי עלו מעל כדלי אוניו ותהעלמנה מן העין. בנקיות כגדיו דקדק הרבה ומעולם לא נראה עליהם רכב. דבורו היה מצומצם והלוכו כנחת וישמר כבורו כעיני המון העם ויטל כהם מרות. בכל שבת ויום טוב ראיתו יושב כספסל הראשון כמזרח ככתי-הפלת החישים הנשען לכיהכ"ג, מלית צחה בשלג עם עטרה רחבה על ראשו, ולו "חוקות" אחדות ככבודים ואיש לא העיו להרהר עליהן, גם אשתו מחלה ידעה מעלתה ותתימר לאשה חשובה, כנשי. נגידי העיר, כשבת התקשמה בתכשימים יקרים וכשמלות יקרות, כמקולין הרגיש הקצב צרך, להניח לה חלקים יפים,

הגילים בני העיר לקראו ל"רופא", כלומר לגלב. הוא אינו יודע אמנם מה לענות ואם יענה יענה דברים שידע, ויודע גם כל אשה זקנה, ע"י הנסיון, וכחלי שיש בו ממש ייעץ לקראו לרופא, כלומר לדקטור המומחה בענין הרפואה. אבל יען נקרא הגלב לכל חולה וחולה מחולי העיר וכמעט תמיד יקראוהו עם הדקטור ביחד והוא רואה בכל יום יום את מעשי הדקטור ושומע את דבריו, הוא נעשה מאליו כקי בקצה עניני המחלות הרגילות. כן היה גם אימשע רופא, כהגיעו לשנותיו האמצעיות, לקצת "מומחה". בהקראו לחולה ידע מה לענות וליעץ. המון רפואות ביתיות היו מוכנות בזכרוננו לכל החליים ולכל המיחושים ולפעמים, כאשר לא היה פנאי לרופא העיר, מלא את ידיו לבקר חולים שאין כהם סכנה ולכתוב בשמו פתקאות של רצפמות, כי ידע שיוכל לסמוך עליו. לצני העיר זבל אלה הנושים מטבעם, להטיל מום בכל איש נכבד וחשוב, לגלגו עליו, כאמרם, כי כל חכמתו היא כמורק-הכרכשתא (Klysterspritze); אבל האנשים הפשוטים ככרו אתו על הדקטור הנוצרי, שאינו מכין אף את לשונם על בריה. גם היתה מלה בפיהם: "וחי אחיך עמך". היה גם מי שאמר עליו, כי הוא מומחה נפלא ו"צריך להיות מכין עליו" וכודאי נצוץ מנשמה שמואל ירחינאה כתוכו ומכל החולים הסומכים

בעלי בתיו ככת אחת, כעל כרחו ישרתם כזה אחר זה ועליו איפא לככר, אולי למרות רצונו, את הנגידיים וחשובי העיר על הבינונים והעניים. והדכר תלוי בשקול-דעת כל כלפר וכלפר. וגם זה מוכן מאליו, שלא ינקה הכלפר מתיכוחות ותערומות מצד אמות הילדים, אשר אחר לכא אליהן לשרתן והן מרגישות כזה חלישות הדעת וחלול ככוד. ועל הכלפר לדעת ולהשכיל, לפיס את כל אחת ואחת כשפת חלקות ולהצמדק כמענות שקר ומרמה וכאמתלאות שונות, עד שידע שאין כלב שום אשה עליו כלום.

אך כשנה הזאת אחרת אכה המקרה, כי הפעם הכיא חטא כזה על הכלפר נושא הספור שואה נוראה, שלא עלתה על דעתו, ותוצאות החטא פעלו ימים רכים ותהיינה לדבת רכים.

למען לא יצטרכו להתנאל כמאכלות אסורים, אז נקל היה לרכנינו להשתדל גם בשביל היהודים אשר כצבא, לערוך להם בתי בשול מיוחדים ולכל יכופום לחלל שבתות.

אכל גם היום אפשר הדכר. לולא היו רכנינו וראשי קהלותינו וכיחוד ראשי "אגודת הקהלות באוסטריא" — הקימת ואינה מראה כל אות חיים — אינדיפרנטים כל כך לעניני הצכור היהודי, אלו היו ראשינו, הדרושים כמנו להקים כראשינו, יודעים כאמת את חובתם לעמם הנעלב והמדוכא, אז לא היו נחים ושקטים כחכוק ידים, אז היו יודעים, כי חובתם להציל בני עמם אשר כצבא מן החובה לעבור על דתם בעבודתם הנאמנה בשביל הקיסר ומלכותו, אז היו מתחברים כאיש אחד לעמל, להשתדל, להתחנן ולריב עד אשר תראה הממשלה בעינינו ותכיר את צדקנו ותסר מכשול מדרך צעירינו כצבא. אז ילכו בני היהודים לעבוד כצבא הקיסר כשמחה וכחפץ לכם, כי יודעים הם חובתם למושל ולארץ מולדתם.

ענינים מדיניים.

פרוד אונגריא מאוסטריא. הסכוך בין הקיסר וכין מפלגות הרוב כאונגריא התגבר עד שראו ראשי המפלגות, כי כל יגיעתם, להכיא את המשא והמתן ליד גמר, היא לריק. הקיסר לא יאכה לעשות רצונם, לתת לאונגריא צבא מאדיארי גמור כלשון ההצבאה המאדיארית. את כל חפצם נתן להם, הסכים להפריד את אונגריא מאוסטריא ככחונת מכס הגכול, לתת השות, ששפת הגדודים המאדיאריים תהיה מאדיארית, אבל להנהיג את השפה המאדיארית כהצבאת הצבא ממאן הקיסר להסכים ומפלגות הרוב של מועצת הממלכה הפסיקו את המשא ומתן עם מלכם, היושב זה שבעת ימים כבורפסט, למחר ולהחיש את הפשר, וכל תקוה לעשות שלום כאונגריא ולכונן מניסטריום חדש מתוך מפלגות הרוב, אשר יוכל להתקים, חדל. עתה לא נשאר למושל הארץ, כי אם למלוך כרצונו יחיד על אונגריא כיד חזקה, כלומר לכטל לעת עתה את הקונסטיטוציא ולהקים לו מניסטריום מתוך מפלגת הלכרלים או מתוך הפקידים הנאמנים לו ולהכביד אכפו על העם האונגרי ככצבא אוסטריא, אשר ישלח שמה. כי הלא כן הזהיר הקיסר את הקנאים האונגרים לפני שנתים בהיותו כחלאפי כגליציא, כי נגד כל חפץ להפריד את צבא אונגריא מצבא אוסטריא יתיצב בכל תקף וככל האמצעים שכירו, והקיסר

בעלי בתיו ככת אחת, כעל כרחו ישרתם כזה אחר זה ועליו איפא לככר, אולי למרות רצונו, את הנגידיים וחשובי העיר על הבינונים והעניים. והדכר תלוי בשקול-דעת כל כלפר וכלפר. וגם זה מוכן מאליו, שלא ינקה הכלפר מתיכוחות ותערומות מצד אמות הילדים, אשר אחר לכא אליהן לשרתן והן מרגישות כזה חלישות הדעת וחלול ככוד. ועל הכלפר לדעת ולהשכיל, לפיס את כל אחת ואחת כשפת חלקות ולהצמדק כמענות שקר ומרמה וכאמתלאות שונות, עד שידע שאין כלב שום אשה עליו כלום.

אך כשנה הזאת אחרת אכה המקרה, כי הפעם הכיא חטא כזה על הכלפר נושא הספור שואה נוראה, שלא עלתה על דעתו, ותוצאות החטא פעלו ימים רכים ותהיינה לדבת רכים.

ב. כדרך היה גלב יחיד בכל העיר, אימשע רופא, כן שמו כפי יושבי העיר. את הגלוח והתספרת למד על ברים כנעוריו ואולם יושבי העיר עשוהו כמעט כעל כרחו גם לרופא חולים. כן הוא המנהג בערים הקטנות, כי יחשכו את כל גלב לרופא, שהקדש לזה מרחם אמו ואף בשם זה יכתירנה כלי ידיעתו וכלי שום הכנה לזה. לכל חלי ולכל מיחוש

אצל מוקדן עד כבוש קיעלין מאה ושבעים וחמשה אלף איש, לא התקבץ עוד למחנה אחד. המה מפורדים ומפורדים כשרה בלי מזון ומחיה. כי הכל נפל בידי היפנים לשלל. וקורופטקין התפטר סוף סוף מכנו בתור ראש מצביאי הצבא במלחמה, כן עתה אחרי כל המון המפלגות וההכנעות נובחו בחצר קיסר רוסיא, כי אין ממש בגבורתו ובגאונו. ועל מקומו הפקד הנגראל לינעוויטש, שר המחנה הראשון. כבר היה קורופטקין בדרך לשוב לרוסיא ויהנחם, כי שם אל לבו, כי לא יצאו לקראתו ברוסיא בתפנים ובמחולות. וישב אל המחנה ויתחנן אל לינעוויטש, כי יסכים, שישמיהו הקיסר במקומו כראש המחנה הראשון. שניהם מלגרו אל הצאר בתחנונים, כי יחום על עבדו הנאמן ולא ישיכהו משרה המלחמה, טוב לו להלחם בתור איש צבא פשוט מלשוב עתה לרוסיא. הצאר נעתר לו וקורופטקין עומד עתה לשרת את לינעוויטש עבדו. וחינא מצאר, כי עתה לשוב לקחת את מאנרשורית, אשר כבשו לה היפנים, ותמנה שם נציב. — ברוסיא נכונה הממשלה לקבץ צבא חדש ולהמציא הון חדש, להתחיל מלחמה חדשה. אבל כפי הנראה לא יבא הדבר לידי כך. כי מלכד שכל יושבי רוסיא ימאנו לתת חיל חדש וכלם יתקוממו פה אחד נגד הממשלה, המוליכה עוד הפעם את העם למבחן ללא הועיל, הלא עד שיבא החיל החדש לשרה המלחמה לאחר חדשים אחרים הפול כל שארית מאנרשוריא עם חוף וולדאיוואסטאק וסכיכותיה וגם האי סאהאלין וחצי האי קאמטשאטקא ביד היפנים, ואז לא יועיל הצבא החדש.

על המצפה.

עלילת דם חדשה לפסח.

צוררנו יודעים את אשר לפנינו. הם עושים כל דבר כעתו. תור הפסח הגיע וכבר מוכנה להם נערה, לאשרינו חיה והיא עומדת לפני שופט ומעידה. ביום ב' שבו זה בא לפני כם השופט «Filipowicz» בזמיגראד הסמוכה ליאסלא נוצרי אחד בשם Doll ויספר לו בדברים אלה: אתמול בכקר קמה כתי, בת ארבע עשרה שנה, והלך אל בית התפלה. בדרך ארבו לה יהודים ויאחזו בה ויביאוה אל בית איש יהודי, ששם היו נאספים כשתי מאות יהודים, אורבים לדמה ויאמרו להמיתה. ובטרם עוד שלחו יד כנפשה חשה מפלט לה החוצה ותשב אל ביתה ערומה. לע"ע נסגר הבית, אשר עליו הראתה הנערה הנוצרית ושני יהודים, ה' יוסל ציממעט, וה' סנדר ציממעט, נשכו. אחד היהודים שם, ה' וויסטריוק, שאל את השופט הנ"ל, אם הוא מאמין עוד בדברים כאלה, שיהודים

לוקחים דם נוצרים, ללוש בו את המצות, ענה «Wszystko być może». את אחרית העלילה אודיע. בעריש מעללער.

*

במכתב אחר, שקבלנו מיאסלא כתוב לאמר: המקרה בזמיגראד הפך לאחינו שם שמחת פורים ליגון וחרדה. ביום א' שבו זה בכקר הלכה שפחת האכר דאל בכפר מיטארז פרור העיר זמיגראד לבית תפלתם ותבושש לבוא עד לעת ערב. כאשר שאל אותה ארונה איפה בלתה עתה כל היום, ענתה, בי בעברה כעיר דרך בית יהודים אחוז בה בחזקה, סחכה לחדר דיק, אשר שם הוחילו לה יהודים רבים ויחלו לפשוט כגדיה מעליה וכלי תפונה רצו לשחמה לצורך דתם ואך כדרך פלא נמלטה מידם, כי באה חכמה כלבה לאמור להם, כי נחויץ לה ליצאת לחוץ. האכר אדונה, כשמעו את ספורת הנעים הזה, השכים בכקר יריץ לבית המשפט להגיש קובלנא ושם מצא הכף און קשבת הצל השופט הגורע פיליפאוויץ ויתן הכף צו להושנדרמים לאסור כמאסר את היהודים גרי הכית, אשר התותה להם השפחה ויהודי זקן כן שבעים שנה, יוסף צימעט עם אשתו, בנו ושתי בנותיו נתנו אל בית הסהר, אשר יכלו שם כעצר רעה ויגון וגם הושם חותם צר ומשמר על הבית. — שופט בית המשפט שלח לקראו את רופא העיר לחוות דעתו, אם לא ימצא איזה חתך או פצע כגוף הנערה והוא נתן אמנם את החלטתו, כי גופה שלם וכי רק לכה דופק מאד מרוב התרגשות נפשה. — כל לשוני העיר הלכו אל השופט, להפיל תחנהם ולהתחנן לפניו להוציא חפשי את החפים מפשע בהכינם אותו לדעת, כי אך עלילה היא, אשר כשקר יסודה. אך הוא האמין אזנו משמוע והשיב כי, הכל יוכל היות". המה כמר רוחם כראותם, כי השועה נדחה מהם חשו מהרה לעירנו יאסלא מושב בית משפט הגליל ויגישו עצומותיהם ע"י האדוואקאט שמיניהוויז וגם נערך מכתב אל החכמה, "אוינאן" כוויץ, בו תארו את כל ההלכות הדבר וגם הריצו תלגרם ארוך עם בקשתם, כי ימהרו ויחישו מעשיהם וישלחו את צינם הנת. הקותנו חזקה, כי החכמה כל השקוט וכל הניח ער כי יצא כנגה משפט הנקיים, היושבים בכלא על לא חמס ככפם ומחשבות אויבינו העריצים הופרנה.

על התלגרם בא הנה כצהרים מזכיר החכמה ה' פליישער, למען התחקות עד שרשי הדבר ולהיות עזרה בצד וגם אמר, כאשר שמעתי מפיו מפורש, כי ראש החכמה היה היום אצל המיניסטרוים לעניני פנים, למען יותן צו אשר השוענדארמים יפקחו בשמירה מעולה על הסדר והמשמר וגם להוסיף על מספרם, לכל ישתוככ העם, אשר רוחו סיאן כרעש, ויהודי עיר זמיגראד יפחדו פחד כפרט ליום למחר יום ה' ולימים שלאחריו בעת אספת אברים רבים, שיהאספו לתכלית מחילת עונות ושמיעת דרשות כהנייהם. הודות להשתדלות הד"ר שמיניהוויז הריץ בית משפט הגלילי פה תלגרם לבית המשפט בזמיגראד, אשר בלי אחור ישולחו היום הנאשמים לעיר יאסלא ביחד עם כל הכתבים ופרטי-כל. נקוה כי יצאו תכף לחפשי, ובפרט

כי אכר נכבד ועשיר ככפר מאקי ומשרתיו נתנו עדותם בבית המשפט, כי בכל משך השעות, שהיתה הנערה לפי דבריה כלואה בבית היהודים היתה אצלו בביתו, אשר בקשה אותו לספחה אל אחת הכתונות בביתו. שוגץ.

כלי-אומנות זרים.

למאמרנו "עת לדבר", שהדפסנו בגליון מ' נגד נכדי רביים אחרים, (המחרימים בקנאתם ובלי ישוב הדעת את הציונים ואוסרים את יינם ואת ההתחנתות כהם ועושים אותם ואת הרבנים הגאונים כגוים גמורים) — הודו חסידים רבים יראי ה' באמת ובעלי כתיים חרדים וגם רביים אחרים, אשר אין משא-פנים לפניהם. אך צבועים בוויים ירועים, שאינם חסידים ויראי שמים כלל, רק בערותם וגורלם החמרי המילום בחזקה לחזרה אל מחנה החרדים, העזו להפיץ שמועות שקר על "המצפה" ועל המאמר הנ"ל ויספרו ברשעתם לאנשים, שלא קראו את הרבנים, כי "המצפה" כתב את הדברים הנ"ל על כל הרביים ועוד שמועות כוזבות ועלילות שוא הפיצו ברבים נגד "המצפה" ו"המזרחי". אין מררכנו להשיב דבר דבור על אפניו על שקרים ורבות שוא ורכילות (האנשים ההם עושים תועבות גרולות מאלה, אף על פי שהם מדכרים בשם היהדות הארתודקסית וכשם הצריקים. בעד שתי כוסות מי-דבש יחלפו את דעתם ואת רבריהם. ואם לא יחדלו מהרה מחרוץ לשונם ומהוציא דבות שוא, נפרסם את כל תועבותיהם ואת חמאות נעוריהם) אך אל הרבנים יראי ה' כאמת ואל היהודים החרדים לקיום היהדות נשים דכרינו עוד פעמים רבות עד אשר יכרו אונים ויפקחו עינים להנאמר והנעשה: דעו רבותינו, כי מקור המלחמה נגד הציונות הוא מעין נרפש מאד, קנאה ורדיפת כבוד של מו"ץ אחד ברוסיא, כעל מדות רעות, פושק שפתים והולך רכיל, אשר חרפה לבם רבותינו לקחת תורה מפיו וכל כעסו על הציונים הוא רק מפני שלא נחל כבוד רב בקרבם כנפשו שבעו, בהיותו על אחד הקונגרסים בבזל. הוא הוא, אשר מפני כבוד עצמו נשבע לחרחך ריב בישראל ולהשניא את הציונות בקרב הרבנים מדעתו, שאין הרבנים כקיאים כל כך בדבר. הוא הוא המסית והמדיח את ישראל לשנאה ולפרוד, בשעה שאחדות ואהבה נחוצות כל כך. דעו נא רבותינו, כי חצי חתימות הרבנים מאונגרו, שהיו רשומות על כתב המחאה, נגד הציונים והמזרחי, הידוע, מזויפות הן. חרשי משחית זיפו חתימות ידי רבנים רבים, למען הראות, שכל רבני אונגרו נלחמים נגד הציונים ועתה צועקים רבים מן הרבנים הגאונים החתומים על המחאה בעל כרחם, כי כקרת נחוצה

לשתיים וכן בצד השני עוד שהים — שתי פאות שהן ארבע- וכשהיה לבו טוב עליו הוסיף באופן הזה להכקוע את שתי פאותיו בארבע אצבעות, ער כי היו לפאות כפולות ומכופלות חמש מזה וחמש מזה. והמהתלה הזאת הוסיפה לו לזית חן. כן היה העשיל הכלפר הנחמר אהוב לכל. והנער הזה פגע עתה בלי משים בכבוד איטשע הרופא ואשתו מחלה. האמלל חטא בשוגג, אבל חמת היהודים, הרודפים אחרי כבוד נגידיהם, בערה בהם עד להשחית.

ג.

בערב-פסח המדובר אחר-הצהרים היו ידי הרופא ואשתו מלאות עבודה, הוא מגלח ראשי אנשים בויות זו ושם כפנה השניה תלוי מסך, סרוץ של בד, להבדיל בינו ובין אשתו מחלה, המגלחת ראשי נשים. עיני שניהם כלו מיחלות להעשיל הכלפר, כי יבא לעשות את המלאכות הנחוצות לצורך החג. מעת שלקח את חבילת החמץ בכקר לא ראותו עוד. והכלים החמוצים עודם מונחים ואת ארוחת הצהרים אכלו שניהם בכף אחת של עץ. כה לא עשה להם עריין שום כלפר. נחויץ להראותו — אמרו שניהם — מי אנחנו! כמעט בין השמשות הופיע העשיל בבית הרופא המתרגז עיף ויגע, אגלי זעה התגלגלו מעל מצחו

כי על כן אשת יועץ העיר היא. כגלל דרכם זה הוטב גם מצבם החמרי, כי תחת אשר לפנים לקח איטשע רופא בעד עקירת שן או בעד זריקת מים לכרכשתא או בעד בקור חולה עשרה צ"ל, בושו עתה לשלם לו שכר מצער כזה. כשעלה האיש לגרולה, גם מרחתו שוה יותר. מי יורע, אולי עוד מעט והוא ראש האזרחים. על כן לא פחתו לו מחצי שקל כסף אף העני שבעניים נתן לו עשרים צ"ל.

שני בניו הקטנים של איטשע רופא היו בני גילם של אחי הצעירים, והכלפר, אשר שמש בבית אבי, שמש גם בבית הרופא. כל הכלפרים ידעו, כי אין איטשע רופא כ"רופאי" כל עיר ועיר, כי רופא חדרך נמנה בין החשובים, ועל כן בערב פסח התאמצו, לכלות עבודתם אצלו במוקדם האפשרי. אך בשנה הזאת, שאני מדבר עליה, היה ב"חדר" איזה כלפר חדש, שזה לו ה"זמן" הראשון בבית דבו ולא הביר עוד את ערך בעלי-בתיו בפרטות ויהתלך עם הרופא על פי נמוסי המקום שיצא משם. בעירו ראדומישלא היה גם בן "רופא", כלומר גלב, והיה נמנה עם בני דלת העם וגם הוא בעצמו לא דרש כל כבוד, בתוך בעלי-הבתים לא התערב ובעניני העיר לא השמיע קולו. על כן בערב פסח המדובר שמש הכלפר החדש את רופאנו באחרונה וישם חלקו עם בעלי-המלאכה, ויעל

עליו קצף גדול. כראי הוא ריש-רוכנא זה, לתאר גם את טפוסו ותכונתו. כלנו קראנו אותו העשיל ראדומישליר, נער נחמד למראה וטוב לב, פקח ואוהב מהתלות, קולו דק כקול נערה ופניו צחים ויפים. בכל בית ובית היה יודע לספר לבעלת הבית ולילדים איזה ספור או התול ובוזה משך את לב כל יודעיו לאהבה אותו. הילרים הבכותו ויבטחו בו בכל דבריהם כמו באמותיהם וגם האבות והאמות ידעו להבדילו לטובה מכל בני גילו הכלפרים הנבערים והחנפים בלי מעם, אשר דרכם היה להיות מלוכלכים בטיט חוצות עד אכנטיהם כל ימי החרף, צוארון כתנותיהם מוזהם ופאותיהם המסורקות והישרות אינן מהאימות כלל לבגדיהם המגאלים והמקמשים. לא כן העשיל שלנו. כל מלבושויו היו נקיים ורעננים והמיד היה מראיהם כחדשים, אף שהיה לובש מעיל אחר כמה שנים, נעליו שחורות בזפת וזהר להן בקיץ ובחרף. ועל כלם הרהיבו לב כל רואיו פאותיו השחורות והיפות. האח, פאות! אלה היו פאות! הוא הבין לסלסלן סלסול נעים ונאה, ומראיהן הזכיר לכל את ה"ששלת" של "וימאן", האמור אצל יוסף הצדיק המסלסל בשערו מרתן בינוניות, לא ארוכות ולא קצרות. לפעמים העביר אחת מאצבעותיו בתוך פאה מסולסלה בזאת ויבקייענה

ההצעה הזאת. ראשית כל צריך לקבוע "יום", שבו יתאספו צירי כל החברות הציוניות, למען טכס עצת איך יתיחסו המה אל ההצעה הזאת. עד הצירים האלו תהיה מוטלת את"כ החובה, להקהיל בכל מקום את הקהל הציוני, לפרוש לפניו טובה ומהותה של ההצעה הזאת. ביחוד צריך להעיר את המון שלנו, כי יקח חבל בהובוחים, למען יתברר לו הדבר כל צרכו וידע בעת הנכונה, לפני בחירת הצירים אל הקונגרס, במי ובמה לבחור.

קולומיה. מאיר העניש.

במי נבחר?

השאלה "במי נבחר" מניחה נס לי לישן, כאשר ליד ידי הד"ר ולקינד מלגרין (ראה "המצפה" גליון 10). גם אנכי יודע במי נבחר, ובמוני ככל הציונים יודע כל אחד במי יבחר, כי כל אחד ואחד רואה לפניו את המנהיג אשר יבחר, את בחירו רצתה נפשי בו, את האיש אשר יסכים לשמחו ציוני ציון יבחר בציוני ציון וטרטוריאלי יבחר בהמחזיק בשיטתו, מקולטר יבחר במנהיג בעל קולטרה ואשר יסבב את כל עבודת הציונות רק על חוג הקולטורה, ואיש ממפלגת "המזרחי" ירצה, כי המנהיג הבא לא יהיה עובר על דת, וכן הלאה. ובכן גם אנכי בתור אחד המזרחים ואחד מאומרי "הן" בהקונגרס השישי יודע במי נבחר, אבחר באיש שאיננו עובר על התנה"ק, אבחר באיש אשר אמר ויאמר "הן", אבחר באיש, אשר הציונות חביבה עליו כגופו והיהדות יותר מגופו, אבחר באיש הנאמן להפרגרמה הבולית, אשר בה נאמר "פיר דאם יודישע פארק איינע אפפעמליך רעכטריך געזיבערטיע היימשפאטטע" ואח"כ נכתב "אין פלשתינא", אבחר באיש, אשר יגן בתנועה הציונות על דתה"ק, ואבחר באיש אשר יאמר: ממרתנו ושאיפתנו היא ארץ אבותינו, אבל עד אשר נבוא למרתנו אל לנו להשיב ריקם הצעה, שתוכל להביא עור ותשועה להרבה מאחינו הנודדים ונפירים לכל ארבע פנות העולם, מוכרחים אנו לדאוג, כי נודדי עמנו יתרבו באיזה מקום, אשר שמה יוכרו לחיות חיי יהודי לכל פרטיו. איש כזה הוא בחירי רצתה נפשי בו. אבל רבותי שאלה אחרת מנקרת במוחי ואיננה מניחה לי לישון והשאלה הזאת היא: "במי נבחר", במי יבחרו כל הציונים ביחד, מי ילך לפני בלנו, מי הוא האישי, אשר יבחר מבל המפלגות ויהיה רצוי עכ"פ לרוב אחיו? והשאלה הזאת איננה מניחה לי לישון, לדאבני לא אוכל לתאר לי את המנהיג הבא, אם נוכל למצוא איש כזה, אשר יפרש כנפיו על כל מפלגות הציונים, על ציוני ציון ועל הטרטוריאליים, על החפשים והחרדים יחדו ולא אדע אם נמצא איש, אשר יוכל גם לחבב את הציונות על כל בני עמנו, למען הכאים לחסות תחת דגלנו, והשאלה עומדת במקומה במי נבחר? אם יודע ידדי מר ד"ר ולקינד גם פשר השאלה הזאת אל ימנע טוב מבעליו.

ציריך. חיים ישראל אייז.

מהעולם הציוני

הבאנק הקולוניאלי היהודי. בסוף חרש פברו-אר היתה אספה לראשי הבאנס הקולוניאלי בקלן, לגמור את חשבון השנה הקודמת. נח נקי היה לבאנק 6348 ליטרא שטרלינג (לערך 152.350 כתר). בקונגרס הבא יציעו ראשי הבאנק לתת דיווידנדים לבעלי מניות שנים וחצי פרצנט. — מספר המניות המכורות 249.915 (ששה מיליוני כתר). עסקי הבאנק ברוסיא נפסקו מפני המלחמה ובכל זאת גדול הרוח בשנה הזאת מאשתקד. עקר המשא ומתן של הבאנק הוא עתה בארץ ישראל. הבאנק השתתף גם ביסוד ססק השותפות למסחר פלשתינא, אשר בהאמבורג ובשותפות המסחר המזרחי אשר בדרזדן. משרנוביץ. מני אז היינו לעם הננו — הודות לפורד-כחיתנו — רק מוכים ונכנעים וככל פעם, כאשר

שנבחרו על דעת הפרוגרמה הביולית ויבאו אל הקונגרס הציוני, לדון בעניני הציונות, אין להם שום יפוי-כח להכריע ולחנות דעה "ד ארץ שאינה יכולה להבנס לתוך הפרוגרמה הציונות במרס שאלו את פי בוחרים, את כל הקהל הציוני, שהוא רק הוא המכריע בדבר. ואמנם עלינו להודות, כי הטענה הזאת כשהיא לעצמה צודקת היא מאד, אף שאינה מצדקת עוד את מעשיהם של בעלי ה"לאו". כי כשם שלא יכלו "האומרי-הן", מטעם המובא למעלה, לקרב את ההצעה, כך לא היתה הרשות ל"אומרי-ראו" לדחות הצעה זו, שבכל אופן נכבדה היא למאד, שלא מרעת בוחרים, אך אין חפצי לדון הפעם על מה שעבר, ובפרט כשההכרעה אינה תלויה עוד באמירת "הן" או "לאו" של הצירים, שהיתה רק טעות פורמלית ולא יותר. חפצי רק להעיר על החובה הראשונה, שהוטלה או על כל הצירים "בעלי ה"לאו" כבעלי ה"הן", והיא: לתקן את המעות ולפנות מיד את הקהל הציוני, לשמוע, המצדיק הוא, לכה"פ בדיעבד את "אמירותיהם", ה"הן" ו"הלאו", שאמרו בשמו ועל דעתו. אמנם בן, זו היתה חובתם הראשונה של כל הצירים, אבל השמו את לבם למלאותה? מיד אחרי הקונגרס החלה אמנם העבודה והתעמולה בנידון זה מצד בעלי ה"לאו". אך היא לא היתה בגלוי לעיני העם ומכונת בערו, ב"א בחשאי ונגד בעלי ה"הן" ומנהיגו בראשם. אלו הובוכים, שבעת הקונגרס זלנו עיניהם דמעות — אם גם לא היה שום יסוד לבכיהם — אזרו פתאום חיל ויאסרו מלחמה נגד אחיהם בעלי ה"הן", מבל לראות ולהובב בראשונה אם גם בל הקהל הציוני יוצא עמם המערכה. זו היתה השגה השנייה, שיצאה מלפני בעלי ה"לאו", שהועילה רק להגדיל את הערכוביא והמבוכה תחת להביא את הדבר לידי ברור ולבון. ולעומת זה בעלי ה"הן" המה לא עשו דבר למשוב ועד רע, המה הסתפקי כמה שאמרו בעצמם "הן". ותחת אשר מלחמה בעלי ה"הלאו" הועילה למצער להודיע לאחינו הציונים שבמזרח דבר על אדות ההצעה ומהותה, הנה עומדים הציונים המערביים, שבל ציריהם היו מבעלי ה"הן", משהאים, מבל לרעת גם מה היא ומה מיכה. המה שמעו אולי פה ושם דבר-מה ע"ד ההצעה הזאת, אך המה עומדים עוד מחוץ להתנועה, שאינה מענינת אותם כלל, והמצב הזה מסוכן הוא עתה עוד יותר בעד אלו האחרונים כלומר: בעד ציוניהם בהיות שימי הקונגרס השביעי, שאז תפתר השאלה הזאת, הולכים וקרבים, והמה לא יוכלו אף לחנות דעתם בענין הנכבד הזה, מסכת אי-ידיעה. למנות את החסרון הזה למצער עתה נחוץ אפוא לענין את אחינו הציונים שבמערב, לכל לראש ציוני אוסטריוא, בעד

למחאה הנ"ל, כמו שצעקו כל ישרי לב בצרפת אחרי משפט דרייפוס. אחד מן הרבנים הגאונים החתומים בעל כרחם הוציא קול קורא לפני האספה הבללית של הארתורקסים באונגרן, להעיר את הרבנים, לדון ביחד באספה ההיא על אדות הציונות ועל פי האספה הבללית יקום דבר. הגאון הנ"ל, ששמו ידוע לנו, אף שהוא העלים שמו, הראה על רבנים רבים המפקקים בישר המחאה ובכחה. ועל הגאון הזה המדבר כישר לבב התנפל עם-הארץ אחד, ריק ופוחז ויחרפהו בגלוי ויזולזל בכבודו בגדופים נסים, שאי אפשר לפרטם. שלשה עתונים ישנם ליהודים הארתורקסים באונגרן "האללגעמיינע יודישע צייטונג", "התל תלפיות" ו"וילקט יוסף" והלא פלא הוא, ששלשת העורבים ההם (יראי ה' ותלמידי חכמים) בלם ציונים, אבל קוראיהם, רבנים ידועים, סותמים את פיהם כעל כרחם. הדבר ראוי לשימת לב. הלא ידעתם רבותינו מה ערך מחאה או אפילו חרם כאלה? זכרו נא, כי ע"פ הרמב"ם יותר הפוסקים אי אפשר לרבנים לגזור גזרה, כי אם רק בשבת בלם יחד ובטכסם עצה בעל-פה דוקא וע"פ דעה הרוב יוכלו לגזור, אבל לא בכח. שימו נא רבותינו אל לב, איך יוכלו רבנים אחדים זה שלא בפני זה להחרים חצי מיליון ציונים, שיש בתוכם יותר משלש מאות רבנים גאונים מורי ישראל, הלא חרם כזה כמש גזרו הגאונים כעל "גודע ביהודה" והגר"א וחבריהם על הרבנים הראשונים ועל כל החסידים הסרים למשמעתם והיש היום ממש בחרם ההוא? ואם תמצאו לומר, שיש ביד הרבנים מציעשאנוב ומרימאנוב ואפילו מבעלז לגזור חרם על כל הציונים ורבניהם, הלא אזק"ו ב"ב שר ק"ו, שקים חרמם של בעל נו"ב והגר"א, שכלבם מודים בגדולתם. אבל ההועילו אלה בחדמם? כן יועילו המחרימים היום. או להם לרעיון ולדעות, שאין עצה להלחם בעדם רק בחרמות, בזיופים, בלשון הרע, במלשנות, בשפת רמיה ובחרחור ריב. הלא הם כלי אומנותם של היעזואימים ושל פקידי רוסיא. אנשי אמת, הנלחמים בעד האמת, כלי זינס הם טובה ונחה, דכרים אמורים אל הלב ומובנים על נקלה בהגיונם ובפשיטותם. בועסים הם נכדי הרבנים מציעשאנוב ומרימאנוב שמע מינה, שאין הצדק אהם, וחרבים את ריבם המה רק חנפים וצבועים, הרוצים לדוג במים עבורים. ומאין להם שום מענה המה עונים בגדופים וכלשון הרע ובזיופי חתימות.

לסדר היום.

זכורנו, כי בתוך כל המון המענות — הצודקות או לא, ע"ז אין אני דן הפעם — של "אומרי-לאו" נגד הצעה אונגרדא היתה גם זו נגד העלאת ההצעה הזאת לפני הקונגרס השישי הצירים — כך מענו —

ומתחת תלתלי פאותיו. כחלה נגשה ותתנפל עליו בשצף קצף ונכונה היתה לשפוך עליו כל חמתה ולמרוט לחייו, למען ידע. אבל בעלה הפסיק קול צעקתה, בנשבו שפתיו בשניו, וירמו בעיניו, כי תרף ממנו. וישם פניו אל הבלפר הנכהל מקול הנערה וידבר אליו רבות: הלא ידעת, כי עבודת הפרך עבדת היום, אל תשית לבך אל צעקת אשתו, כי יום רע לה היום, איזה חלום רע בעת אותה. לך מהרה הגעל את הכלים, אמנם אחרת מאד, אבל הן זרין אתה ועוד השוב בעוד מועד ואנלח ראשך לכבוד יום טוב, ראה שערות ארוכות לך ועד ל"ג בעמר לא תוכל להתגלח. — העשיל שמח למשמע דברים טובים כאלה, אשר לא פלל בלל לשמוע. וידלג באילויעש מעשהו בזריות מיוחדת.

בשובו מבית המדחץ עתה באחרונה, פגש כבר בדרכו זקנים מלובשים בגדי שבת הולכים לכיה-הבנסה. בבאו אל בית הרופא, כאשר הניח את הכלים על השלחן, רמו לו הרופא, כי ישב על בסא התגלחת. בחפזון משח הרופא את ראשו בקצף מי הבורית במדה גדושה, ראשו, ערפו ואזניו נראו כהר שלג. עתה החל איטשע להעביר תעריו על קדקדו מערפו ולמעלה ויגרוד באמצע ויעבור לצד ראשו הימני הלך ועבור עד אונג. בהגיעו לצדעו הימני, העביר תעריו

(המשך יבא)

חיים ווייצנער.

בשלושים וחמש שמו הוא שמחה בלומטמן מקישינב, חייט, וברכת האובדים החול על ראש המודיע. הלל פינעליס.

האדריסה להרב:

Rabbiner Isak L. Grünberg, Gliniany.

קאפיטיניצה. מקרה מחריד קרה בעיר יאגיל-ניצה הסמוכה למשארקוב. איש אחד מהעיר הנ"ל היה "מקרי דרדיק" בכפר הסמוך לעיר מלוטם. ובנו היה מורה בכפר אחר, והגיע העת, שהיה צריך לעמוד לבחינה לצבא ויטע לביתו. באשר בא לביתו ולא מצא את אביו, ניסל מקלו ותרמילו בידו, וילך לבקר שאביו לומר שם, ולא מצא אותו, והאנשים מהכפר אמרו לו, שזה כמה שעות עברו מעת שאביו הלך העירה. כשמוע הנער תשובתם, הלך לדרבנו, וכאשר חלפו ימים אחדים והנער לא שב, התחילו הוריו לדאוג לו ולחפש אחריו, אבל אין קול ואין קשב. אחר כמה ימים הביא נוצרי אחד המלבוש העליון, שהיה רכוש בצאתו לכפר, ויאמר לאביו, זאת מצאתי הכר נא אם של בנך הוא. ויבירו הוריו את המלבוש. הדבר נמסר לידי השופטים והנוצרי הושם במאסר.

טשרנאוויץ. סוף סוף שמו משבילי הציונים גם בעירנו אל לבם את נגע עמם, הוא העדר ידיעת השפה, ובעמל הפרופסור ברענער, שהשתדל הנמרץ וסגן יו"ר בחברת "בני ציון" מר ז. וואגשאל ומר גראסבערג נקבלו כיום א' שבוע זה בערב כל יודעי עברית בעיר ליסד אגודה "שפה ברורה", שמטרתה להפיץ את השפה בין כל הציונים ולהרגיל את הדבור ביניהם. את האספה פתח כעברית מר גראסבערג ויתאר את גודל ערך ידיעת השפה לעמנו, אחריו נאמו עוד אחדים וביניהם הפרופסור ברענער והר"ד דיאמאנט. אחרי הנאומים נבחר ועד-הפועל לפי שעה: פרופ. ברענער, ר"ר דיאמאנט, מר גראסבערג, מר עפעער, מר י. א. ראזענשטאק, מר שרייער. בזה תמה האספה. ועתה, אגודה נבכרה, אל נא תהרשלו בעבודתכם העלו על לבכם, את החובה הגדולה המוטלת עליכם ואשר קבלתם אותה באהבה בעת התכם את ידיכם ולבכם לציון! ע"כ אם כאמת ובלב המים מסורים אתם לעמכם וחפצים באשרו, עליכם להשתדל לאחד את הכחות המפורזים — כראשונה כיניכם לבין עצמכם — לבח גרול אחד ולעבודה פודיה ומסדרת; ודאמצעי היותר מסוגל לאחד ולרכב הוא השפה. מרדכי דוב ראבינאוויץ.

הלא יתאו בציונותם, ויחשבו את עצמם ואת יהדותם למזכים מבל בני הגולה. אין זאת אלא שנמנעו מלעזור את ד"ר חזנוביץ בעבודתו על שהיה מאומרי-הן בקונגרס האחרון. יראו נא כעת כל הציונים הארץ-ישראלים את חבתם לציון. בהסירם את הסכנה המרחפת על הביבליותיקה. אף על פי שגדולי לנדון בטיחים המה לבל הרעות בלי שום פקפוק, שלא יתעמרו בבית הנבחר על שמם, הנה יחידים הם ולא באי כח כלל האומה, כ-אם באי כח חברה פרטית בלנדון והכסף הרב אשר נשתקע בבית הזה ועמלו הרב של ד"ר חזנוביץ, אם גם איננו בסכנה לכבת לטמיון, הנה בסכנה הוא להפך לקנין הפרט. ותיבה גדולה על הציונים, לאסוף את הסכום של ששה אלפים כסף — זהו הסכום המגיע להם לנדובי לנדון — ולהשתדל לרשום את הבית על שם הקולו-ניאלבאנק, והדבר איננו קשה, העשינה החברות את חובתן, לשלם את המס השנתי, האסופנה גם מאת חבריהן איוה סבוים, ישלם הועד הפועל את חובו וישתדלו המנהיגים, ונאסף הסכום הנזכר ונמסר הבית לקונגרס, כמו שיבטיח מר ד"ר חזנוביץ. את הצעה זו הציע הועד הלכובי לפני הועד הפועל.

פלונג. **טארנוברוועג.** בהשתדלות מר צבי אלימלך ענגלברג, משנה לנשיא החברה "ציון המצוינה", נפתח בחברה זה ירחים אחדים קורס עברי, ללמד את בני יהודה כתב ולשון עברית על פי המתודה "לפי הטף" והודות לד', כי הקורס עלה יפה ויש תקוה, כי בזמן קצר יהיו התלמידים למופת לכל בני העיר. — זה שונו שבתות לפני הדלקת נרות של מוצאי שבת יבואו אל ביהמ"ד שני וזנדרמים מזוינים בליות שוטר העיר, לשמור את ביהמ"ד, למען לא יהינו עוד חלילה תלמידי הקורס לומר שיר ציון לפני תפלת ערכית בשעה שביה המדרש נפוי מכל דברי שכתרושה והני כריוני בשעירים ירקדו שמה. זה פעמים אחדות נסו לומר, למען הפריע את הפראים האלה מעבודתם העושים אז את בית המדרש כבית מדור של חיות רעות ע"פ כנהג קדמון, "אלקים באו גוים כנחלתך". מרדכי צבי בורשטיין.

טורקא. בעת הרעה הזאת, אשר מתנגדי הציונים באים יום יום כעלילות הרשות על הציונות בכלל וחנך הבנות על פי רוח הציונות והלאומיות בפרט, ראוי לבל ציוני אמתי, לברר וללבן בכל פעם ערך חזוק היהדות הצפון ברעיון הזה ולהוכיח ע"י עובדות, כי בדרך אחרת אי אפשר להחזיק מעמד בימינו אלה, אשר רוח החופש מנשבת כחזקה בעולם הישראלי ורוח אנטישמיות מנשבת ומתאמצת לעקור את הכל ורק הוא התרופה היותר בדוקה ליהדותנו. מעשה כזה המטפח על פניהם של המתנגדים הנני להכיא פה: בכפר בוסאוויסקא הסמוך לסאמבור-הישנה מתגורר איש אחד המתנהג בחסידות ומגדל גם כנותיו ח"ו לא על דרך הציונות והלאומיות. מצבו החומרי טוב מאד, אך מצבו המוסרי בנוגע לחנך הבנות רע, במצב החנוך של אחינו בארץ הזאת, אשר ננותיהם מגוללות ללא תורה וללא ד"א ואינן יודעות משיב היהדות מאומה ובנות חורין הן לעצמן. לאיש הזה בתולה צעירה בת שמונה עשרה שנה וליום א' העבר הגובל יום חופתה. הכל היה מוכן לכשתה ושמחה, גם רכוס מבני משפחתו כבר נקבצו לשבת שלפני יום החופה. אך שמחתם נשבתה. בי בחצות ליל ש"ק יצאה העלמה מכיתה ולא שכה עוד, הקול יצא, בי היא בבית אחד הבמרים בגלילותינו וחפצה היא להמיר דתה, כי עונבת היא על איש נוצרי. אבותיה המדוכאים עמלים למצוא עקבותיה, ועד היום עמלם לריק. — ומי אשם ברוע מעלליהן של הבנות אם לא החנוך הרע, אשר האבות יהנו להן. את הצאנה וראינה ואת מנירת המאור לא התפוצנה היום הכנות הצעירות לקרוא. ואם לא נעמול הפעם לגדל את בנותינו ע"פ רוח היהדות הלאומית, מי יודע מה יהי אחריתן. ב.

נכיניאני. אחד מנודדי רוסיא התישב לפני חדשים אחדים בעירנו ויעסק כמלאכת התפירה, ומפני שהתנהג זמן ארוך כשורה הביאורו כבירה הנשואין עם נערה בת איש, אשר לא בין העשירים ימנה. הוא עשה יותר מכפי כחו, לתת מעט נדה לבתו, ולעשות החתונה בכבוד, גם קנה להחתן מכונת-תפירה, ויקו לעשות לו מעמד בחיים, והנה פתאם נעלם חתנו ולא נודע מקומו איה, ויעויב לאנחות אשה צעירה ענונה. עתה בדמעות שליש מבקשים אבות האשה מאחינו בני ישראל, אולי יבירוהו כאיוה עיר יואירו להודיע תנף להרב מפה או להחתום מטה. וזה תאמר הכוח: קומה גבוה מעמ, פלפל שחור בפניו, שפרו גדולים ושחורים, קרח מאחורי הראש, מבטאו כמבטא יהודי כסרביה, חוטמו ארוך מעמ, השניים העליונות חסרות לו, שנותיו

יפגע בנו אסון, אנהנו כעצמנו אשמים בדבר - לראבוננו ולחרפתנו. ביום ראשון בשבוע זה היתה פה אספת כל האגודות הציוניות בבוקובינה. כבליון עינים הבינו ליום הזה, כי אמרנו, שיביא תוצאות רבי הערך; ראינו שעמודי האורגניזציה חלשים ונטוים לנפול. לכן קוינו שהצירים יעשו את שלחם לבצרה ולהעמידה על בסיס חזקונאמן, אך המעינו את עצמנו. כל ציר וציר עמד על דעתו ואיש לא ותר על מחשבתו למוכת התכלית והארגניזציה לא התחזקה. היושב בראש, מר ווייסגלאס פתח את הישיבה בהזכרת מות מנהיגו ויפן בנאמו נגד המזרחים ויוהרים שלא יערכו עניני דת בעניני הפוליטיקה. מהחשבון השנתי ראינו מראה מעציב מאד: לפני שנתיים היו בארצנו חמש עשרה חברות עם 688 שקל, טתה אמנם שלשים ושלוש חברות אבל רק-418 שקל. נתקבלה ההצעה שהיודישעם-וואענבלאטש" של מר טויכעס יהיה אורגן אופיציעלי של הדיסטריקט בבוקובינה. החלט. לשום עין על נערי בתי-הספר ולהנכסם על ברכיהיהדות. — עד כאן עברו המו"מ בשלום. אבל הקללה הישנה רובצת עלינו: "והנה שני אנשים עברים נצים"... הסטודנטים האמדמיים החוששים, ירסו להם מח להבין ולדעת, המה היו עתה בעוכרינו, המה הפריעו את הסדרים ויעשו אכסטרקציא למרות האוהדים הנכבדים, למרות הרב הישיש הה"ג ה"ר בנימין אריה ווייס, החלו לפרוע פרעות ולהראות זרוע עזם בחקוקתם מעשי בית מועצות הממלכה.

הדלגטים פנו איש לביתו — וההחלטות והמעשים והתוצאות, אשר קוינו זה כמה, המה — לא כלום! זאת היא פרי מעללי המורדנים, המתגאים כ"כ בהמולטרה הארופאית.

הצעה. כידוע לכל ניסד בארץ ישראל כאנק ציוני המתנהג בידים אמונות ואשר לרגלי ההנהגה המצוינה יפרח וישגשג. בגליציא ישנם כידוע שלשה "כוללים", אשר ימצאו מדי שנה בשנה סכומים גדולים של "חלוקה" מכאן לארץ. שמועה עברה כמחנה, כי הכסף ישלח על ידי נוצרים והרוחים לנוצרים, אציע, שכל הציונים אשר סופות רמב"נ בביתם, יכתבו אל ראש הכולל מכתב וידרשו לשלוח את הכסף דוקא על ידי "האנגלי-פלשטינא קומפי". פדוני.

מכתבים מערי המדינה

לכוב. הועד הלכובי להמינת בית אוצר הספרים הראומי בירושלים קבל מכתב חשוב מד"ר יוסף חזנוביץ. כפנות הועד אל הנזכר, שרא יעמוד בדעתו ושלא יסלק ידו מעבודה הביבליותיקה, ענה כי לא מהרחת הדעה ומרוב טובה גמר בדעתו להתפטר מעבודה קדושה זו, רק מהכרה ומתוך כאב לב, אך בראות ד"ר חזנוביץ את קרירות הלב מצד אחינו בכלל ומצד ציינינו בפרט למוכת המוסר, אשר לו הקריב את מיטב שנותיו, החליט לעשות כזאת. כיבוד לא יכול לשאת את מישא החובות, אשר עלו עד קרוב לשמונה אלפים רובל, רובם לנדובי לנדון, אשר הלכו לבנין הבית ומעומן כעד ספרים שנקנו, ומה גדול צערנו בהמכר יום יום מנחר הספרים החשובים אל מקומות, אשר משם לא ישובו עוד ועינו רואות וכלות. כל מגמתו היתה ראוה בית כיפוי, אשר בו יאצר כל היקר וכל הקדוש לנו. אבל באין עוזר ובאין תומך, גמר בדעתו להודיע גלוי, כי מהיום והלאה ידיו מסולקות מעבודה זו. בית הספרים בירושלים נרשם על שם שנים מגדולי לונדון, אשר טסם באה ההלואה לבנין הבית. — אלה הן הידיעות המעציבות, אשר קבל הועד מד"ר חזנוביץ. חשבנו כי לכל הפחות יקום סער על דבר התפטרותו ממשרתו, וכי ישתדלו כל העסקנים הציוניים להשיבו מדעתו בכאם לעזרת בית אוצר הספרים. אבל גם זאת לא היתה. בכלל המיתה גדולה על אחינו בני רוסיא הקרובים אל ד"ר חזנוביץ, שלא יתמכו בידו. כל אותם הימים שהוא עובד לא נתמך מידם עד שבמדה ידועה עשתה גליציא בשתי השנים האחרונות מעת חוסר הועד יותר ממה שעשו בני רוסיא בשתי השנים האלה. בה הגדל אדישותם, שלא ישתדלו, אפילו אצל הועד הפועל, שישתלם החוב, שהמיל הקונגרס על היה"פ לשלם, והשפעתם הלא רבה היא בווי, והם

מכתבים מאמריקה

אמריקה היתה מקום מנום לאחינו בכל מקום שדם, לבל נקשה, לבל נענה ונדרף, כל עוד לא נחשבו יושבי אמריקה כלאמים, כל עוד ידעו יושבי הארץ הזאת וממשלתה, כי אמריקה היא ארץ מקבצת מעמים רכוס ואין לעם אחד בה היתרון על השני, כי אמריקה היא מדור לבני אדם שוים בזכויותיהם וכל העובד בה יאבל לחם, ומאו עשה מקינולי את יושבי אמריקה לעם חדש מיוחד, לחטיבה אחת ויפח כהם רוח גאוה לאמית, הולכת אמריקה ומהתפתחת בדרך, שהתוה הרוח הלאמי ככל העמים באירופה, המציון בקנאה, בעין צרה ובשנאה לזרים. ובראש הזרים עומדים אלה העמים, אשר נוסף לזרות גזעם ולשונם ישנה עיד זרות הדת והנמוס. להם שייכים החינאים, הנושים וביהודים, ארץ כפשת היא אמריקה, אין בה משפטים-קדומים, אבל גם ככלל הזה נאמר כבר "חזין". השנאה לחינאים ולכושים נהגת בגלוי ועל פי החוק שבכתב או שבעל פה. כי אין לאמריקה מפני מי לבוש בזה, כי עמי אירופה במושבותיהם שבאפריקה יציקו לבושים יותר מהם ובנוגע לחינאים הלא ראו כל יושבי הכל מה עשו העמים הנאורים לפני שנים אחדות לחינא בגלל עמדה על נפשם, להגין על חרות יושביה, אשר יעשקום הזרים הארופאים וידיחום מדת אבותיהם. אין איפא לאמריקה מפני מי להכלם כהבדלים את החינאים לדעה מכל עמי הארץ. היהודים זה ענין אחר. ידוע ידעו מושלי אמריקה, כי עשות חסד ליהודים, זהו כלל גדול בתרבות העמים הנאורים. מי מטיב ליהודים? הלא כל העמים המשכילים והמתקדמים בראוי; ומי מציק ליהודים? הלא רק העמים הנשארים אחרונים, החשובים והנבערים. בעל ברחח על אמריקה, להחזיק בתוך הפרוגרמה של ממשלה "חסד ליהודים", למען לא תגרע אמריקה מאנגליא, אימליא אונגריא וכדומה. אבל החושב, כי אין באמריקה קנאה ושנאה ליהודים, כי החסד ליהודים פה כטבע שני - מועה הוא. השנאה הנצחית לעם הנצחי קימה וטבועה גם פה, אך כבושה היא, נעצרת במועקה למעלה, בפרוגרמה של הממשלה. אבל בכל שעת הכשר היא מתגלה. —

הנה במשיקאנו למשל ישנם בני כריוני הנלחמים ביהודים מלחמה גלויה, לא מלחמת פרנסה, כי אם מלחמה ממש. בשהם פוגשים ביהודי הולך יחידי, יהרגוהו פשוט בלי שום חכמות ומליצות. הרבה יהודים נהרגו שם בשנים האחרונות והרוצחים, קצתם נתפשו וקצתם לא נתפשו, כמו בפרס. — במדינת מאסאטשועטם התיישבו יהודים גולים ויקנו להם שדות זבורית ומאין האדמה מוכשרה לעבודת האדמה הם עוסקים בגדול עופות, בקוט גנגניות כיערות, שהיו הפקר עד כה ובדומה, מלאכות צדדיות והם מתפרנסם בדחק, והנה חיי מאת היהודים במדינה בת מליונים בני אדם הם לצנינים בעיני יושבי הארץ. ויעשו כל עובדי האדמה ובעלי האחוזה אמנה ביניהם, לבלתי מכור עוד אדמה ליהודים. החקים המגבילים את מספר הגולים הנכנסים לחוף אמריקה הם תולדות הקנאה והשנאה של העם נגד היהודים, אך לעה עתה יוכלו אחינו פה לישון במנוחה, כי הממשלה משגב עוז להם ותגין עליהם באמת ובישר-לב. וכיחוד הנשיא רוזוועלט הוא ירד נאמן ליהודים. — כיום 14 לחדש שעבר כבר נשיא ארצות הברית האודור רוזוועלט את יהודי אונגריא וגליציה בבקורו ויאכל אתם לחם ברסמורציה פשוטה בדבע היהודים, אשר בזמורה העיר ניו-יורק. בשאר ארצות הבל דבר כזה אי-אפשר וכי יסופר מעשה כזה יצללו הרברים כהגדה מימי קדם. מושל אדיר של אחת הממלכות האדירות, השליט על מאה מיליון בני אדם ואשר דברו עושה רושם בכל כדור הארץ, יבא מעיר ממלכתו, לאבל לחם עם יהודים פשוטים, גולי אונגריא וגליציה. אכן לזה יש סבה והסבה גם היא נשמעה בשיחות מני קדם. לפני שש שנים, בעוד רוזוועלט נציב מדינת ניו-יורק תחת ממשלה מקינלי, הופיע באספה פוליטית של יהודי מזרח העיר וינאם שם נאום והיהודים עשו שם משהת לכבוד האורח הרם. במשנה נשא היהודי מרקוס ברוין, ירדו של רוזוועלט (ראש האגודה המדינית של יהודי אונגריא בניו-יורק) מדברותיו וברך את הנציב לאמר: "היום יושב בתוכנו, הנציב רוזוועלט, מיתן ונזכה שישב בתוכנו הנשיא רוזוועלט". הכרזה הזאת נתקיימה במהרה, כי אחרי שנה נבחר רוזוועלט למשנה לנשיא מקינלי ואחר שבעועות אחרים הגה הנשיא רוזוועלט ישב על כסא, ובאשר נבחר רוזוועלט כחרף הזה שנית לנשיא הזכירה ברוין את ברכתו ויכתיחו רוזוועלט, כי יעשה כדבריו ויבא אל המשנה, אשר יערכו לו היהודים גולי אונגריא וגליציה ממזרח ניו-יורק. במשנה דרש רוזוועלט דרשה ארוכה ויכתיח את אהבתו וחסרו ליהודים.

ניו-יורק.

מקור ומרחוק.

בדבר הפרופינציות. בסוף החדש הזה יהיה. כמו שכבר הודענו, בלבוב אספת המזונים, לצעוק חמם על חסין חוכרי הפרופינציות וישרי המדינה, לחשמיש את כסול זכות הפרופינציות, החל לפי החוק משנת 1889 בשנת 1910. ככוכובינה כבר החלט להמשיך את זכות הפרופינציות. וראשי גליציה כבר החליטו, להקהיל בקרוב את צירי ועד המדינה, בלבוב להחליט את ההשגמה. הנהגת המדינה דואגת על ההכנסה, אשר לה מהחכרת הפרופינציות, שמונה וחצי מליונים בשנה, והחוכרים והנהגת הערים דואגים על עסקיהם הטובים. שעשו בעשק וכחמס, שעשקו ושחמסו את המזונים ואת העם הדל וקשה להם לסים את החוק ולהוציא בלעם מפיהם. מאה ועשרים וחמשה מיכיון בתר לקחו בעלי האחוזה הגדולות בשנת 1889 בעד זכות מכירת משקים משכרים. שקנתה מידיהם הנהגת המדינה, ובכל זאת חזרו ויישכרו מיד המדינה את זכוחם הקדומה וישתכרו רכוש גדול על חשבון המזונים האמללים וכל דלת העם. היהודים המזונים בכפרים לא השתכרו מאומה מעמלם וישכרו את הפרופינציה רק מאין להם כל עסק אחר ויקוו לעשות עי"ז עסקים צדדיים. דבים עשו מרמה ולוו כרכית כאונס ורוכס סבלו רעב ויעמלו לריק כשביל הפריצים, שפשטו עורם מעליהם. גם הרשות הקשתה עלם ותתהלך עם האמללים באכזריות ותברא חמים קשה נגד העושקים והעובדים חנם בשביל עשירים הולכי כסל. בשנה אחת נתענישו בגליציה 17765 יהודים חוכרי פרופינציות קטנות והוא מספר כל המזונים. ונוסף לזה כפו המחכרים את החוכרים לקנות משקים רק

מידם כמחיר גבוה מאד, משקים גרועים וחסרי טעם. על מוכרי משקים בכקבקים סגורים הככירה הממשלה אכפה מאד ותיסרם כיסורים קשים, למען הגין על בעלי הפרופינציות, שמכרו ויחזרו וישכרו. במועצות הממלכה בוויין נערכה אינטרפלציה לממשלה, למה תתן את ראשי גליציה דהחזיק בידם את הגזלה לנזק כל העם.

נתוח נפרא. כבר עשו רופאים נפלאות כנתחם את הלב וכתפרם חתך או נטב כאבר המפונק הזה. גדולה מזו עשו עתה שני רופאים באמריקה, כחכרם את חוט השדרה. שנתמזמה ונפסקה ע"י יריה, גם קנה השדרה בין המתנים התפוצץ ע"י הכדור. הנערה, שנפגעה בזה, אכדה את ידיעת עצמה וממתניה ולמטה לא הרגישה מאומה ולא יכלה לנוע כאכריה. הרופאים חברו כתפירה את חוט השדרה והחולה נרפאה ותשב לאיתנה.

רעב בספרד. בספרד הדרומית לא ירד מטר כחרף ויכול השדה אכר. הרעב כבר בארץ. רבים כבר מתו ברעב. האכרים מתנפלים על העשירים כחמה ישפוכה.

רצח. בכפר ספאס אצל ראזניאטוב בגליציה הרגו נערים נוצרים את היהודי יהודה יאמפל. המה בקשו לקחת עגלתו מאצל ביתו ובכפשו להצילה קמו עליו ויהרגוהו. מרוה ברבית. בסטאניסלאו נשפט ליזור וויינ-גארטען על עון רכות, תרמית והסתת עדים לעדות שקר. הנאשם נמצא חיב על עון רכות כתשעה מקרים ועל עון תרמית ועל עון הסתת עדים ומשפטו נחרץ למאסר משה לשתי שנים ולתשלומי קנס אלף כתר.

חברת יסוד בתי-ספר ליהודים נוסדה בלבוב על שם ברנרד גאלדמאן. ראש החברה הוא ציר בית ועד המדינה ד"ר לאווענשטיין. באספה הכללית החלט להוציא עתון פולני ליהודים. תעורת החברה היא, כנראה משם העומד בראשה. להחיש את התכולות היהודים בפולנים, כי הן אין כחשוד את ה"ר לאווענשטיין, כי ייסד בתי-ספר עברים או לאומיים ליהודים. להפירדם מן ההתכולות. חלישת הרעת. באספה הכללית של היהודים הארתודקסים בכודסטם שלחו ראשי האספה טלגרמה של ברכה אל הקיסר ולא השיגו כל מענה. אלה מן האספה, שהיו בקונגרס של "המזרח" בפרסבורג הזכירו, כי על ברכת "המזרח" שלח הקיסר מיד מענה ותורה. לאנשי האספה היתה חלישת הדעת. הלא הרבנים שבהם החרימו את "המזרח"...

נגד המרת הדת. האגודה המרכזית של "האשכנזים בני דת משה" הוציאה כרוז לחבריה, לתעב כל יהודי מומר ולהתרחק מחברתו. כי המרת הדת באשכנז הצפונית בשחוק היא בעיני היהודים, כמטיל מעליו איזה מלכוש ישן כן הם מטילים מעליהם את דת ישראל והם מתפארים בזה. כי עוז להם להתקדם, למרות ה-משפט הקדום. האגודה הגיל היא אגודה של מתכוללים וע"כ הם קוראים לעצמם שם אופיציעלי "אשכנזים". עתה ראו, כי הרחיקו ללכת, כי חבריהם הוציאו הקונסקווענץ האחרונה משטתם. אם להתכולל הם חפצים, אז אין להניח אף הברל הדת, כי למה ננרע בזכות אזרחותינו כמה שיש דת משה נקרא עלינו. הלא אין איש כאגודה שישמור את הדת. עתה הם רוצים לחזור מעמם. אבל לשוא, גם הכרוז הוא מן השפה ולחוץ.

היהודים והפרלמנט העתידי ברוסיה. דפוסציה של יהודים חשובים התיצבו לפני המניסטר לעניני הפנים ברוסיה בוליגין ויבקשו ממנו, לפקוד גם את היהודים כאישר יפקרו כל יושבי רוסיה לכחור צירים לפרק מנט. כי כפי הנשמע לא ישתתפו כלל היהודים בכחירות ולא יהיו להם באיכח במועצות הממלכה. בוליגין לא ענה לא הן ולא לאו וישלחם מעל פניו. אכן אמת הדבר, נצחו צוררי ישראל. שדרשו, כי לא יהיה ליהודים חלק במוב יושבי רוסיה.

יהודים ברוסיה ותנועת השחרור. היהודים שלחו אל ממשלת רוסיה מכתב חתום בידי 6050 אנשים חשובים. בו אמרו כי אין היהודים חפצים בהנחות. אלה תהיינה בלתי פוריות. היהודים דורשים שוויוניות גמור. כסול הגזרות הקשות לאט לאט לא יספיקו. אנחנו רוצים להיות שוים לגמרי להעם הרוסי וגורל רוסיה יהי גורלנו, אז יתפתחו כחיותינו חפשים לשכות ארע מולדתנו וכל

וכל האנושות. את שוויוניות אין אנו מחזיקים לחסר מיוחד, כי אם למעשה לכבוד האמת והצדק.

שוד היהודים ברוסיה. בניקולאיעוו ברסיה הדרומית שדרו המון העם את היהודים. הפועלים היהודים מאדעסא הלכו מזוינים לעזרת אחיהם. — גם כערים אחרות ברוסיה הדרומית נבזו היהודים ובתיהם נחרבו. פרטי הדבר לא נודעו עוד. — במינסס הציתו בתי יהודים רבים כאש. — בכפר באימיע בפלך סיערלעץ בפולן התנפלו שלש מאות אכרים על היהודי בעל האחוזה דוד זילכערבערג וידרשו ממנו, כי יספיק על שכר עבודתם ובי יתן להם כמתנה חמשה מורגי אדמה לבנין במה קתולית. היהודי מאן לעשות בקשתם ויכנסו אל ביתו וישודרו כל אשר מצאו. אנשי הבית נמלטו. שופרים ושר המחוז באו ולא יכלו להשקיט את האכרים. אחרי שלשה ימים הצליה גרוד פרישים להשיב את הסדרים. מלחמה היתה שם בין האכרים ובין הצבא. משני הצדדים נפלו נפצעים. אכרים רבים הושמו במאסר.

היהודים בסיביר שלחו צירים אל המניסטרוים הרוסי, להתחנן אליו, להגן עליהם מפני זדון הפקידים, הלוהצים אותם בלי כל סבה כאות נפשם, שלא כחוק. המניסטרו וויטע הכטיחם להטיב להם. מפטרבורג הלכו הצירים לפריז, לבקש מאת ח' כ"ה, להקים להם בתי ספר, כי הסהלות קטנות ועניות כסיביר ואינן יכולות לחנך בניהם.

מקסים גורקי והיהודים. הסופר הרוסי גורקי, שהושם במאסר ויצא לחפשי בתתו ערבון, עוסק בכתיבת ספר על אדות פתרון שאלת היהודים וכו יאיר אור חדש על הזבח כהוטל ועל המשפט המפליא.

יבם ויבמתו. אדל רויטמאן, אשה יהודית בעיר ראסנופול ברוסיה הדרומית. שנעלה הלך למלחמה. מצאה בעתון "דער פריינד" את שם אישה מענדל רויטמאן בין שמות חללי המלחמה על נהר יאדו. מיד נשאה ליבמה אחי בעלה סנדר רויטמאי שלא כדין. הוגג נסע לאדעסא וישכרו חנות ויחיו כאדם וחיה בנן עדן. והנה בא השטן ויערב שמחתם. השטן היה בעלה המת, שלא מת, כי יאם נפצע ועל בן שלחוהו לחפשי ואיש אחרי, ששמו כשמו מת. הבעל הלך אל הרב ויוציא דינו ע"פ התורה. כי על האשה לקחת גט פטורין משני האחים. ממחרת הלך הבעל לקרוא את אחיו ואת אשתו אל הרב והנה אינם. שניהם נמלטו ולא נודעו עקבותם.

מספר היהודים במלחמה. שמוח ישמהו אחינו היהודים על כל נצחון יפן כעל ישועה. ואינם שמים אל לב, כי בכל מכה ומכה, שזיבו הרוסים במלחמה. יבנו היהודים יותר מן הרוסים, כי היהודים, למרות בריחת רבים מהם מעבר לגבול, משתתפים בצבא המלחמה לפי הערך הרבה יותר מכל יושבי רוסיה. הנה למשל כפקד מוהילוב ברוסיה הפנימית נמצא בתוך רשימת ההרוגים והפצועים 76 פרצנט רוסים ו-24 פרצנט יהודים, בעוד ישמספר היהודים בפלך ההוא רק 10 פרצנט ממספר הנוצרים. הדבר ברור: את חיל הנוצרים תנוח הממשלה יותר בארץ עצמה לשמור את שלטונה ואת היהודים תשלח לשבח לשדה המלחמה. ויעשה היה שעתון מקומי, שרצה להוכיח לקוראיו, כי היהודים אינם משתתפים הרבה במלחמה, הדפים את הרשימה, כי בין מאה נהרגים ונפצעים נמצאים 76 נוצרים ורס 24 יהודים ובמספשות קוראיו בטח, שלא יבינו שאחרי שבקרב מאה ושלישים מליון יושבי רוסיה נמצאים רק חמשה מליון יהודים הלא כ"ד פרצנט הרוגים ונפצעים הרבה מאד לפי הערך.

שוד. שמונה עשרה צעירים קרואי צבא פרצו לבית משקה יהודי באחד הכפרים סמוך ליאסי ברומיניא ויחלו להכות ולפצוע בסכין את בעלת הבית. לקול צעקתה בא גיסה ויקח בידו קנה רובה ויור אל הרוצחים. אך מפני הבהלה והערעובי נפל הכדור על בעלה ונפצע קשה. להאיש ואשתו הוכאו לביה"ח בעירנו והאיש מת מפצעיו.

שרפת נפשות. תבערה נוראה היתה כשבוע שעבר בניו-יורק ברבע היהודים. השרפה פרצה בריומיא התחתונה בבית בעל דיושות אחרות. מאתים גרי הביה, כלם יהודים מגליציה ומפולן, עודם ישנו לפנות בקרי מהומה איומה קמה בבית ואיש לא ידע מה לעשות. בראות אנשי הבית, כי המעלות כוערות ואין מקום לנוס

הנני מברך בברכת מו"מ את גיסי הרב החרף מו"ה יקותיאל בלאו לחתונת בתו מרת רייזיל עם ה' יוחנן בויעל.
 שמעון מנחם לור.
 מקרב ולב הננו מביעים ברכת מו"מ לדודנו הרב החרף מו"ה יקותיאל בלאו ולזו' לחתונת בתו מרת רייזיל עם ה' יוחנן בויעל מניעמירוב.
 אשר גלאנצמאן ורעיהו.
 מר חיים גאלדמאן מקאנמשוגא מברך את מר יצחק שיפמאן להארסו את מרת רעכיל בת ר' אברהם בלומענפעלד מרישא.
 מעמק לבי אברך בברכת מו"מ את גיסי הגביר מו"ה הערץ נרייזמאן במאראנמאץ במדינת קנאד באמריקה, לבלילת בהם מרת פערל עם מר העניך ראטענבערג.
 מעמק לבי אביע את ברכת מו"מ למר פרץ יאמפעל לחתונתו עם מרת חאסיע בת מו"ה ישעיה פירדמאן מסקאלאט.
 אברהם פרנס.

תורת אירוסה. המלמדת להועיל היא הסופרה השוועדית עללען קיי. המתארכת עתה כווינ ומטיסה, לחוס על הנפש ולפתחה ולשבללה, לחזור אל הדת המוסרית ולשוב מן הדרך הרעה והמדיחה והמשחיתה של המטריאליסמוס וההוללות. מוסרה הטוב מוצא אזנים קשובות בין בני הנעורים וכמעט על כפיס ישרה. עללען קיי מושלת עתה ממשלה רכה בממשלת הרוח ואין ספק, כי תעמיד תלמודים ותקון המדות והמוסר בין העמים מחובר עם השכלה ורעה, יתקן את העולם ויציל את האנושות משחיתותה. אז יתקנו ממילא גם משכילי היהודים. — המחקים ככל עת מעשי אחרים — את מעשיהם, האוחזים עתה כדעה הנפתלה, כי איש משביל מרחם לקבל עם ההשכלה הרופאית גם השחתת המדות וכפירה בכל חיי הרוח ובכל מה שדמבעיים לא יכזו להביא עליו ראיות מחקי הטבע המצומצמים אשר בידים. ובתורת המוסר החדש של קיי אין קנאה דתית, אין חסי דת הנוצרת הבלתי מובנים. תורת המוסר והנפש שלה שוה לכל נפש מרגשת ואם לא יקללוה הכאים אחריה, כמו שדיה נהוג מעולם בכל דעה טובה ומוסר טוב, אז תחל בעולם תקופה חדשה אידיאלית ודור מתוקן וטוב יקום, אשר בו לא תהיינה קנאה דתית ותחרות לאומית המעלות הטובות, אשר בהן יתהלל האדם, כמו בימינו.

הננו מברכים בברכת מו"מ את הבחור החרף המופלג והמושלם מר דובער שנור בהרב הגאון מו"ה אבלי שניר האב"ד במאראנוב, לבאו בקשר החתון עם בת הרב המופלג היחסן הגביר מו"ה אייוק פאפערס מברודי. המערכת.

חטפו את כלי ביתם ואת הרהיטים ויורידו בעד השק הארוך הקשור לחלון, תחת להוריד כתחלה את ילדיהם. הפוליציא כקשה למנעם ממעשיהם וכא יבלה, כי האנשים כבהלתם היו כמשוגעים. כה נשרפו עשרים נפש יהודים. ישמר אחד הניח קרש מצד הבית הנוער אל בית קרוב ובעד הקרש הזה העביר עשרים נפש אדם ולא חדל מעבודתו זאת גם כאשר אחזה האש כקרוש. בסוף נשבר הקרש תחתיו והוא נפל על מצפת האבנים ועצמותיו התפרסו. אנשים עמדו אצל החלונות ויצעקו לעזרה ובטרם הגישו להם סלמות אחזה בהם האש. ילדים הושלכו בעד החלונות. ילד אחד, שהושלך למטה, נפל על ערמת שלג ויחי.

עצל. שמואל: למה זה, עצל, תעמיד בכל ערב את השעון המעיר לשעה הששית, הלא אף פעם אחת לא קמת אז? יחיאל: אני מעמיד את השעון לשעה הששית למען יעירני ואהפוך על צדי השני.

נביאה לגוים. אחרי עשירות שנים רבות שר שלטון החמר כרוח, של הכנעת הרגש לפני הדעת הקרה, של הרמת קרן הגוף וצרכיו הגסים מעל הנפש וחיה, אחרי תקופה ארוכה של חיי הוללות ושירות לב, לקול המוסר ורדיפת תענוגי בשרים, שעמדו כראש מעללי האנושות המודרנית — קמה נביאה ומלמדת להיטיב, אשר כל האותות יעידו, כי העתיד שלה, כי תורתה היפה אשר תמציתה: החזרת עמרת הנפש והמוסר לישנה, עתידה להיות לאור גוים ובוה תנחל תורתנו נצחון על

בידים רועדות וכדמעות נוולות אני עושה בזה הזכרה לש"ב נפש זכה וישרה מר אברהם מענענבוים ז"ל במאפארוב, שנקמף ברמי ימיו בשנת כ"א לחייו. ה' ינחם את אשתו ושני ילדיו.
 יעקב קויפמאן מלופאטין.

גרשם באדר ואחיותיו מודיעים את צערם ברבים, כי נעדר אביהם היקר התורני המופלג ר' יצחק משה באדר הכהן ז"ל מורה גפית ומספר ספרים בשפת העם בשנת הששים וארבע לחייו. הנצב"ה.

נייא אינגעריכטעמע קראקויער
כשרה דאמפר זעלכווארען-פאבריק
 מיט דער כעסטען מאדערנסטען מאשינע, ערצייגט שענע, פרימא סאלאמי וועראנעזער, ברוסט, שינקען, קרענוויסמעל א. ז. ו. פערזעהען מיט הכשר של הרב הגאון דפה שליט"א, עמפיהלם צו בילליגסטען פרייזען. נאויף פערלאנגעני ווירד פרייזקוראנטע עם הכשר אינגעשיקט.
מנחם מענדל גראזער.
Emanuel Glaser Dampfselchwarenfabrik
 KRAKAU Bożego-ciała .8

גמנאזיום עברי.
 צו יקטיצו התלמידים לקח טוב צונקרא, ס"ס ופוסקים ציחד עם כל התלמידים, אשר ילמדו בגמנויות אשר להמונשלה ויחונכו צדהנו אנוונתנו הקדושה הנוקרה לנו. וצקוף הסנה יקבלו תולדות, אשר יקו צערכן לכל דצר לתולדות הגמנויות אשר למונשלה. לנאלכלים כשרים צזול ולהסגחה ונעולה ידלג הרצ רלס ציה"ס. גם פולכית ילמדו סס. תלמידים שאינם צקאים צשפת אשכנז ונוכריים להכנס פה לנחלקה הסכנה (פרוגינומוס) ששה חדשים קודם התחלת סנה התלמוד ושס יכולים להתקבל לי ושס תעודה מצ"ס.
 האדרסה: **Rabbiner Dr. M. JUNG, Ung. Brod (Mähren)**

למדו עברית
 מורה שפת עבר וספרותה הנני. ובמשך שלשים שנות עבודתי קניתי לי נסיונות רבים ועשירים במקצוע זה, האבות החפצים בהשתלמות בניהם, יתנום על ידי ואכלא חפצם עציהו"מ. נערים בעלי בשרון יובלו ללמוד אצלי גם דקדוק לשון ארמית, דקדוק לשון התלמוד, דברי ימי ישראל ועוד. גם אלמד מרחוק השפה ודקדוקה ע"י מכתבים. עפ"י מתודה קלה וחדשה.
משה יוסף הלמן.
 M. J. Heilmann, Podgórze, bei Krakau Józefinska 24.

יודישע צייטפראגען.
 אונטער דיעזעם טימעל ערשיינט אין אונזערעם פערלאגע איינע סעריע פאן בראשורען, דיא אקטועללע יודישע צייטפראגען בעהאנדעלם.
 נומר 1 זאעבען ערשיענען!
"אונזער פראגראם"
 פאן אינוש. מ. אוססישקין.
 דעמנעכסט ערשיינט נומר 2
פאלעסטינא אדער טעריטאריום
 פאן א. קאראלניק.
 פרייז איינעם עקועמפ. 40 העל. פארמא 10 ה. 100 עקועמפלדע 30: קראנען.
 פערזאנר נענען פאראיינווערונג דרעם בע-טראנעם אדער נאכנאהמע.

אהנע האנקורעניץ.
 באכע היעמיט בעקאנט, דאסס איך מיר איינע
נייע כשרה זעלכווארען-פאבריק
 איינגעריכטעמע האבע, מימעלסט דאמפפבעטריע, מיט דער נייעסט מאדערנסטען מאשינען, ערצייגע וואונדער-שעהנע פרימא סאלאמי, וועראנעזער, ברוסט, שינקען & קרענוויסמעל אויוו, פערזעהען מיט הכשר של הבוד"צ דפה ומכמה גאוני זמננו, מיט שמוינענד, נאכשטע הענדען בילליגען פרייזען. אויף וואונש ווערדען בייא רער ערסטען בעשטעלונג אויך הכשר בייגעפאקט.

פרייזע אב פשעמישל גענען נאכנאהמע, בייא אכנאהמע פאן מינדעסטענס 5 קילא.

K. H.	פער 1 קילא	K. H.	פער 1 קילא
2 80	בראטען אדער ראסבעף וועסט פשעמישלער וועסט	1 80	פאלנישע וואורסט
2 70	פאללער	2	פשעמישלער
3 20	גאנו וואורסט	2 40	סאלאמי I פיינסט
2 40	פאפריקא שפעק	2 40	סאלאמי II אונגארישע
3 60	צונגען געזעלכט ראה	2 40	קראקויער גראב געהאקטע
4	צונגען פערמיגע	2 40	שינקען סאלאמי
2	לעבער וואורסט	2 60	שפעק וואורסט
7	רויך ווירסטעל	2 50	ווינענער וועראנעזער
15	ראאבער ווירסטעל	2 40	פארויער וועראנעזער
7	קרענווטל	2 20	האוואנע וואורסטע
15	פראנקפורטער	2 80	צונגען וואורסט
16	סערפילאד	2 40	ברוסט ראה געזעלכט
18	דעברעצינער	2 80	ברוסט פערמיגע
9	טארנאפאלער	2 80	געוויקעלשעס פלייש (שינקען געפרעסט)

פערפאקונג בייא פאסטענדונגען 12 העללער, בייא באהנענדונגען 24 העללער. בייא גרעסערען באהנענדונגען פראנקא באהן עם אויך פראצענטע געוועהרט.
Hirsch Steiner, ul. Jagiellońska 7, Przemyśl.

SINA PELZ, KRAKAU
 Gegründet 1873 Oestreich.
 איך ליעפערע ציאניסטען-אוהרען אנקער דעמאנטואר, גענוי רעגולירט, מיט מגן-דוד אבצייען א 3.25 פל.; ציאניסטען קעסטע מיט בילד הרצלס פיינסטע אויספיהרונג א 60 קר.; ציאניסטען קראוואטינאלען פיינסטע ארבייט א 15 קר.; גרעסטעם פאבריקס-לאגער פאן אוהרען, גאלד, זילבער עם כינאר זילבער, מוזיק-ווארען אונד אנדערע בעראפס-ארטיקעל מיט שטוי-נענד ביל ליגען פרייזען. עקספארט נאך איבעראל. אויף פערלאנגען שיטע איך איללוסטרויע פרייזקוראנטע מיט צירא 2000 איללוסטראטיאנען חנם אין כסף.

ROSEN-PAPRIKA Szegediner
 I-a süss garantiert, echt, anerkannt vorzügliche Qualität. Eigene Fächung per Kg. um 5 Kronen. Versand unter Nachnahme von 1 Kg. aufwärts postportofrei.
 Versandtgeschäft von allerlei Landesprodukten
HAUPT A. RUDOLF
 Budapest (Ungarn) VII. Ovodagasse 22.

בעקאנטמאכונג

איך מאכע היערמיט בעקאנט, דאסס הערר Nathan Wolf in Stryi דער אייניגע פערטערער מיינער זייט 32 יאהרען זי שטעהנדיגע או. בעפארצונטע זעלבוארען-פאבריק איזט. איך האב דעמעלבען דען אללייניגען פערקויף מיינער זעלבוארען אין סמריא איבערגעבען. ווער מיט זיינעם מאגען פארזיכטיג אומגעטא אונד רעפלעקט-טירט אויף מיינע ווארע, קאנן דיעזעלבע נור ביי העררן נטע וואלף בעקאנטען. ער בעקאמטט פאן מיר צוויימאל טעגליך פרישע קרענוויירשטעל. ביטטע דאהער איהן צאהלרייך צו בעזוכען.

Hirsch Gronner's Sohn
(B. Gronner) Krakau.

עפירעפסי

לחלי-הנפילה ר"ל, לשבץ (קראמפף) ולמחלות עצבים אחרות ידרשו ספר מיוחד לזה ויקבלוהו בחנם פראנקא ע"י

Privil. Schwanen-Apoteke
Frankfurt a. M.

נאך דעם בראנד אין דער שווייץ

פערקויפֿע איך איינע עכטע זילבער-אוהר אום 4.50 אן עבענווא איינע לאנגע זילבער-קעסטע אום 1.25 אן פר נאכנאמע. זאלאנגע פאר-ראטה רייכט.

Josef Feil, Krakau, Grodgasse 60
Uhrmacher & Juwelier

אויף פערלאנגען זענען פריזקארנטע גראטיס & פראקא.

איינע הערצענסזאכע

פערלאנגט אין אללען מראפיקען נור

ה. ל. שפיטיין

ציגארעטטענהילדען אויס קראקוי.

איינע גראסע אנצאהל יורישיע אריבישער פינדען דא איהר בראט, וואבי די קווא-לימאט, זאווי די אויספיהרונג קיינעס-וועגס אנדערען נאכשטע הען. זוכט דאך ניכט בלאס דעם פאראורטיילס וועגען יוסט פֿרעמדע ארער אויספיהרונג פאבריקאטע, וועלכע ביי דערזעלבען קוואליטאט מיינער קאסטען.

די העררען ציאניסטען מאכע איך בעזאנדערס אויפמערקזאם, דאסס איך פאן יעדער שאכטעל איינען קרייזער דעם נאציאנאל פאנר צופיהרע.

Aron Geller

Baumwolle-Garn-Fabrik
Bohorodezany (Galizien)

ליעפערט צו בילליגסטען פרייזע זעהר טיינע אונד ווייכע

בוימוואלגארנע

פערשיעדענע סארטען, וועלכע בעזאנדערס פיר שטריקמאשינען זעהר געאייגענט זינד. ביטטע אום פראבענעשטעללונג.

Wyd.: | Naftali Hof.
S. M. Lazer.

Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer.

Drukiem S. L. Deuschera w Podgórzu

דער שטאלץ יעדער תיפורי
איז איין נוטער קאסטע.

קאטהריינערס

קנייפֿ-מאלצקאפֿע
זאלטע ביי בערייטונג דעם
טעגליכען קאפֿע-געשרענ-
קעס אין קיינעם הויזהאלטע
טערה פֿעהלען.

מאן פערלאנגע נור ארינגאל-
פאקטע מיט דעם נאמען, קאט-
ריינער" אונד קויפע ניט, וואס
אספען צוגעוואגען ווירד.

כשר עכט פאפאז טהעע לפסח!

אין ארינגאל 1/2, 1/4, 1/8 פפונד פאקטען
בהשגחה נאכטריב ובהסכמת ב"ד במאסקוויא אויך
וויסאצקי טהעע. המחיר מן 2 פל. עד 5
פל. פר פפונד. גם לאזע טהעע מובחרים
כשר לפסח מן 1.90 פל. פר. קילא עד 4 פל.
בחלק בין סארטע לסארטע 50 צ"ל.

Moskauer Theefiliale
Jon. Birnbaum, Krakau.

Rzeczywiście najlepszym ze wszystkich dotychczas do prania bielizny! tane i bawełnianej używanych środków jak mydło, soda, proszek etc. jest Schicht'a nowo wynaleziony

Ekstrakt do prania i namaczania Marka

„Pochwała gospodyń“

Zalety:

1. Skróca do połowy czas potrzebny do prania.
2. Zmniejsza robotę do czwartej części.
3. Używane sody staje się zbytecznym.
4. Bielizna jest czystsza.
5. Jest dla rąk jakoteż dla bielizny zupełnie nieszkodliwy zaco ręczy podpisana firma.
6. Jest tańszy przez swą nadzwyczajną wydatność od wszystkich innych środków do prania.

Po jednej próbie okazuje się powyższy ekstrakt dla każdej gospodyni i praczki niezbędnym.

Wszędzie do nabycia.

קאנצערט-גראמאפאן אונד פאנאגראף.

ריעזיגע אויסוואהל פאן יודישען אונד העבראישען פלאטטען אונד וואלצען נור אין אונטערזיכענעם ספעציאלהויז צו בעזיעהען. עכטער קאנצערט-גראמ-מאפאן מיט 5 פלאטטען גראמאט, נור 40 פל פארציגליכער פאנאגראף מיט 5 וואלצען גראמאט נור 8.90 פל פריזקארנטע גראמאט אונד פראנקא. ערטעס ספעציאלהויז פאן עכטען גראמאט פאנען אונד פאנאגראפען ען גראם עט ען דעטאיל.

Josef Wechsler, Krakau und Warschau.
(in Krakau Grodgasse 71).

טהעע וואפעע כשר לפסח

הרוצה לקנות טהעע פרימא כשר ומשומר מחינא וציילאן או מעורבים מזה ומוזה או קאפפעע מובחרה ושמורה לפסח אפילו למחרת מן המחרת, יפנה אל הפירמא הנאמנה ומפרסמה דלמטה. הטהעע הוא בעלים מנן ה' מחירו 5 עד 10 בתרים לק"ג ומחיר הקאפפעע 2.50 עד 4 בתרים לק"ג.

Samuel Strisower, Brody.

מעטה כשר לפסח.

M. AMSTER

Krowdrze bei Krakau

גראם-מעטהברויעריי

עמפֿיעהלט זיין פאבריקאט, וועלכעם אלל-געמיין בעליעכט איזט מיט אללערביליגס-טען פרייזען, עללערליי סארטען א. צ. שטארקען עט זיסען מעטה איינפאך אונד דאפפעלמעטה, קאפֿעוויטץ וויא מאליוואק, זאוויא אויך אלטער בוטטעללען-מעטה. פֿער-זוכעט איינמאל צו בעשטעללען אונד איהר בלייבט מינע קונרען.

Markus Horner

Krakau, Jozefsg. 3.

גראססהאנדלער פאן בוטטער,

ברידנזע עט שווייזער שאפקעזע

בין דער ערטע, רער זייט 10 יאהרען היער דאס קאקוסנספעטמ איינע-פיהרט האבע, בין מיט ריעזעס ארטיקעל קאנקרענצפעהיג געגען אללע פאבריקען, פערזעהן בהכשר גאוני זמננו גם על הג חפסח. פערקויפע פאן 5 ק"ג אויפוערטס, פראכיערט נור איינמאל אונד איבערצייגט אייך פאן מינעם ריעלען געשעפט אונד ווערעט איהר ראן זיכער נור צו מיר ראם פערטרויען האבען

יין משמר לפסח יין משמר מנסך

נאראמירט עכט נאטור-וויינע

CH. W. BITTMANN

Weingrosshandlung

Czernowitz, Rathhausstr. Nr. 18.

עמפֿעהלע מיינען וויינגראססלאגער פאן עכט נאטור רומענישע וויינע, וויא אייך אונגארישע מעריצינאל-וויינע צו זעהר בילליגען פרייז.

בעאכטענסווערט איזט, ראם איך מיינע וויינע פאן דען בעסטען טרויבען-סארטען פערזענליך אין דער וויינלעזעזע פרעסע, איך קאן דאוורן פיר דיע עכט הייט דערזעלבען גאראנטירען.

אום צאהלרייכע אויפטרעגע ביטטען חיים זאב ביטטמאנן

טשערנאוויץ, ראטההויזשטראסע נ' 18.

